

AS FARMI PIIMATÖÖSTUS

2019. aasta auditeeritud konsolideeritud
majandusaasta aruanne

Aruandeperioodi algus	1. jaanuar 2019
Aruandeperioodi lõpp	31. detsember 2019
Äriühingu ärinimi	AS Farmi Piimatööstus
Registrikood	10928619
Aadress	Linda 15, 41536 Jõhvi, Ida-Virumaa, Eesti
Telefon	+372 33 21404
E-post	piim@farmi.ee
Koduleht	www.farmi.ee
Tegevusala	Värske piima töötlemine, rõõsa koore tootmine Juustu- ja kohupiima tootmine Muude piimatoodete tootmine Valmistoitude tootmine (EMTAK 2008 kood 1051)
Audiitor	KPMG Baltics OÜ
Majandusaasta aruandele lisatud dokumendid	Sõltumatu audiitori aruanne Kasumi jaotamise ettepanek

SISUKORD

TEGEVUSARUANNE.....	4
KONSOLIDEERITUD RAAMATUPIDAMISE AASTAARUANNE	7
KONSOLIDEERITUD FINANTSSEISUNDI ARUANNE.....	7
KONSOLIDEERITUD KOONDKASUMIARUANNE	8
KONSOLIDEERITUD OMAKAPITALI MUUTUSTE ARUANNE	9
KONSOLIDEERITUD RAHAVOOGUDE ARUANNE.....	10
RAAMATUPIDAMISE ARUANDE LISAD	11
1. Kontserni andmed.....	11
2. Uute ja muudetud IFRS standardite ja IFRIC-i tõlgenduste rakendamine	11
3. Kasutatud arvestuspõhimõtted.....	16
4. Kriitilise tähtsusega raamatupidamisotsused, peamised ebakindluse allikad ja finantsriskid.....	28
5. Tütar-ja sidusettevõtted	37
6. Materiaalne põhivara	38
7. Kinnisvarainvesteeringud	40
8. Immateriaalne põhivara	41
9. Pikaajalised nõuded ja finantsinvesteeringud.....	43
10. Varud.....	43
11. Nõuded ja ettemaksed.....	44
12. Raha ja raha ekvivalendid	45
13. Aktsiakapital.....	46
14. Laenukohustused	47
15. Võlad ja ettemaksed	49
16. Tütarettevõtte saneerimiskava	50
17. Tulu kliendilepingutest.....	51
18. Müüdü toodangu kulu.....	52
19. Turustuskulud.....	52
20. Üldhalduskulud	53
21. Muud äritulud	53
22. Muud ärikulud	53
23. Finantstulud ja -kulud	53
24. Kommertspandid, hüpoteegid ja tagatised.....	54
25. Rendilepingud	55
26. Sihtfinantseerimine.....	57
27. Tehingud seotud osapooltega	58
28. Tingimuslikud kohustused.....	59
29. Bilansipäeva järgsed sündmused	60
30. Emaettevõtte konsolideerimata põhjaruanded.....	61
KASUMI JAOTAMISE ETTEPANEK	65

TEGEVUSARUANNE

Farmi Piimatööstus AS (edaspidi „Farmi“ ning üheskoos konsolideerimisgrupi teiste ettevõtetega „Kontsern“) on üks Eesti suurimaid toiduainetetööstusi.

Kontserni põhitegevusala on toorpiima kokkuost, piimatoodete valmistamine ja müük. Kontserni tootmisüksused asuvad Jõhvis, Viljandis, Põlvas ja Annikveres. Kontserni konsolideerimisgruppi kuuluvad lisaks emaettevõttele:

Tere AS	tütarettevõte	100%	Eesti	piimatoodete tootmine ja müük
Meieri Transport AS	tütarettevõte	100%	Eesti	toorpiima transport
Estonian Dairy OÜ	tütarettevõte	100%	Eesti	piimatoodete tootmine ja müük
Eesti Piimatööstus OÜ	tütarettevõte	100%	Eesti	piimatoodete tootmine ja müük
Viljandi Dairy OÜ	tütarettevõte	100%	Eesti	piimatoodete tootmine ja müük

Kontserni kogukäive majandusaastal oli 112 miljonit eurot, kasvades aastaga 3,7 %. Ekspordi osakaal kogukäibes oli 24 miljonit eurot ehk 21,4 % ja kokku eksporditi piimatootmeid 25 erinevasse riiki üle maailma. Linnapiimatoodete sektoris, ja seda nii oma brändi kui *private label* toodete osas, on meie suurimateks ekspordipartneriteks jätkuvalt naabrid Soome ja Läti.

Farmi bränd ja tooted

Farmi eesmärgiks on olla eestimaalaste jaoks üks eelistatum toidubränd. Bränd, mille tooted on kvaliteetsed, tehtud Eestimaa piimast Eestimaa inimeste maitse järgi, mis aga samal ajal loovad uusi traditsioone piimakategoorias. 2019. aastal töötasime välja strateegia, mille eesmärgiks on Farmi brändi selgem positsioneerimine nii turunduses kui ka tootearenduses. 2019. aastal suvel lansseerisime uue disainikontseptsiooni koos uute tootesarjadega ja selle suunaga jätkame ka 2020. aastal.

Farmi suurima mahuga tooted kuuluvad põhipiima tootegruppidesse. Farmi täispiim ehk muutuva rasvaprotsendiga maapiim on jätkuvalt eestimaalaste armastatuim piim, mille kogused jätkasid ka 2019. aastal kasvutrendi. 2019. aasta sügisel lisandus valikusse ka Farmi koorevõi, mis valiti Nielsen poolt Eesti kõige edukamaks 2019. aastal kaupluseriulitele jõudnud uudistooteks.

Lisaks traditsioonilistele piimatoodetele on Farmi eesmärgiks kasvatada müüki ka lisandväärtusega tootegruppides. Suvel 2019 tõime traditsioonilise peti kõrvale ka marjadega maitsestatud hapendatud petijogogid, mis pakkusid edukat konkurentsi joogijogurtitele. Sügisel lansseerisime uue jogurtiliste toorpuudrude sarja, mis äratas samuti tarbijate seas palju positiivset tähelepanu.

Farmi soov on lisaks eestimaistele traditsioonilistele toodetele pakkuda ka uusi huvitavaid maitseid mujalt maailmast. Eelmisel aastal lisandus skyri ja rjaženka kõrvale türklaste airan.

Tütarettevõtte Tere põnevamaiks lansseeringuks 2019. aastal olid Emma kohukesed, kus on kreemine kohupiim kaetud eheda piimašokolaadiga. Need tooted on saanud nii pisikeste kui suuremate magusa-armastajate suureks lemmikuks. Väga edukalt võeti vastu ka Merevaigu juustudipid, mis on ideaalseks koosluseks grilli kõrvale ja peolauale – kasta lihtsalt oma lemmiksnäkid juustuse dipi sisse ja lase hea maitsta!

Keskkonnasäästlikkus

Keskkonnasäästlikkus ja plastiku vähendamine pakendites on jätkuvalt Farmi kontsernile südameasi. Vaatame tootesarju pidevalt selle pilguga üle, kuidas keskkonnamõju vähendada ning lisame pakenditele jäätmeringluse õpetusi.

Sügisel 2019 võtsime osade Farmi purepakside juures kasutusele 25% väiksema korgi, millele täielikult üle minnes saadame jäätmeringlusesse aastas 18 tonni võrra vähem plastikut. Võtsime kasutusele uued kartongiga kaetud jogurti- ja kohupiimakreemide topsid, mis võimaldavad pakendites kasutada 20% vähem plastikut. Balti riikides november 2019 kuni veebruar 2020 läbi viidud suuremahulise Sustainable Brand Index™ 2020 uuringu põhjal hindasid tarbijad Farmi kaubamärki üheks Eesti jätkusuutlikumaks. Saavutasime väga kõrge 2. koha magusatootja Kalev järel. Tere poole peal eemaldasime ühekordsed kaaned FIT toodetelt ning ka teistelt portsjontoodetelt, mis vähendas plastiku kasutamise hulka aastas 6 tonni võrra. Talvisel perioodil said Tere piimapakid uue näo ning nende elu sai pikendada neist linnumajakeste ehitamisel. Lisaks oleme koostöös pakenditootjatega vähendanud plastikukogust topsides.

Investeeringud

Kontsern investeeris majandusaastal materiaalsesse põhivarasse 2,65 miljonit eurot (2018: 1,72 miljonit eurot). Suurimateks investeeringuteks aruandeaastal olid uue pulbripakkeliini ja -roboti soetamine ning jäävee tootmisvõimekuse suurendamine Põlva tootmisüksuses, taaralao laiendamine Jõhvi tootmisüksuses ja piimakogumisauto soetamine.

Inimesed

Majandusaasta keskmine töötajate arv oli 570 töötajat ning tööjõukulude kogusumma 11,5 miljonit eurot. 2018. aasta keskmine töötajate arv oli 562 töötajat ning tööjõukulud 10,4 miljonit eurot.

31. detsember 2019 seisuga oli Kontsernil 568 töötajat (31.12.2018: 571 töötajat).

Peamised finantsnäitajad

Näitaja	mõõtühik	2019	2018
Müügitulu	EUR '000	112 005	108 025
Müügitulu kasv	%	3,7%	44,3%
Lühiajalise võlgnevuse kattekordaja [käibevara / lühiajalised kohustused]		0,89	0,82
Äritegevuse EBITDA	EUR '000	9 324	9 197
[amortisatsiooni, intressi- ja maksude ja erakorraliste tulude-kulude eelne tegevuskasum]			
Äritegevuse EBITDA marginaal	%	8,3%	8,5%
[äritegevuse EBITDA / müügitulu]			
EBITDA	EUR '000	9 354	8 800
[amortisatsiooni, intressi- ja maksueelne tegevuskasum]			
Puhaskasum	EUR '000	3 230	2 768
Varade tootlus (ROA)	%	4,0%	3,3%
[puhaskasum / keskmine varade maht]			
Omakapitali suhtarv	%	30,4%	26,2%
[omakapital / varad]			
Omakapitali tootlus (ROE)	%	14,2%	14,0%
[puhaskasum / keskmine omakapital]			

Koroonaviirus (COVID-19)

2019. aasta detsembris jõudsid Hiinast Maailma Tervishoiuorganisatsiooni (WHO) esimesed teated uuest koroonaviirusest (COVID-19), mis on praeguseks levinud üle kogu maailma, põhjustades probleeme ühiskonna toimimisele, majanduskeskkonnale ja ettevõtetele. 11. märtsil 2020. aastal nimetas WHO koroonaviiruse puhangu pandeemiaks ning paljudes riikides, sh Eestis on välja kuulutatud eriolukord.

Seni ei ole koroonaviirusest tingituna töö tootmisüksustes seiskunud ja Kontsern omalt poolt on teinud kõik, et tagada nii enda kui ka koostööpartnerite turvaline töökorraldus. Kontserni juhtkond jätkab viiruse potentsiaalse mõju jälgimist ja rakendab vajalikke meetmeid, et leevendada mistahes mõjusid.

Eesmärgid 2020. aastaks

2020. aasta peamiseks ülesandeks on edukalt lõpuni viia uue positsioneerimise seotud turundustegevused, mis aitavad meil kasvatada brändide eelistatust nii praeguste kui ka uute ostjate seas. Tahame üllatada tarbijaid uute põnevate tootesarjadega, mis aitavad veelgi tõsta meie konkurentsivõimet piimakategoorias.

KONSOLIDEERITUD RAAMATUPIDAMISE AASTAARUANNE

KONSOLIDEERITUD FINANTSSEISUNDI ARUANNE

	Lisa	31.12.2019	31.12.2018
VARAD			
Pikaajalised varad			
Materiaalne põhivara	6	28 415 694	29 644 658
Kinnisvarainvesteeringud	7	1 107 000	850 000
Immateriaalne põhivara	8	34 261 661	34 522 212
Pikaajalised finantsinvesteeringud	5,9	1 636	1 636
Pikaajalised nõuded	9	0	1 441 786
Pikaajalised varad kokku		63 785 991	66 460 292
Käibevara			
Varud	10	5 001 430	4 978 465
Nõuded ja ettemaksed	11	5 523 067	5 019 798
Raha ja raha ekvivalendid	12	5 944 914	4 298 138
Käibevara kokku		16 469 411	14 296 401
VARAD KOKKU		80 255 402	80 756 693
OMAKAPITAL JA KOHUSTUSED			
Omakapital			
Aktsiakapital	13	2 095 664	2 095 664
Ülekurss		1 735 286	1 735 286
Kohustuslik reservkapital		209 565	194 931
Muud reservid		63 912	63 912
Jaotamata kasum / -kahjum		20 256 235	17 040 655
Omakapital kokku		24 360 662	21 130 448
Pikaajalised kohustused			
Võlad ja ettemaksed	15	2 701 778	4 628 697
Laenukohustused	14	34 721 718	37 454 102
Sihtfinantseerimine	26	28 746	39 526
Pikaajalised kohustused kokku		37 452 242	42 122 325
Lühiajalised kohustused			
Võlad ja ettemaksed	15	12 832 440	12 114 952
Laenukohustused	14	5 610 058	5 388 968
Lühiajalised kohustused kokku		18 442 498	17 503 920
Kohustused kokku		55 894 740	59 626 245
OMAKAPITAL JA KOHUSTUSED KOKKU		80 255 402	80 756 693

KONSOLIDEERITUD KOONDKASUMIARUANNE

	Lisa	2019	2018
Tulu kliendilepingutest	17	112 005 437	108 025 069
Müüdud toodangu kulu	18	-92 877 673	-88 225 825
Brutokasum		19 127 764	19 799 244
Turustuskulud	19	-12 462 785	-12 528 311
Üldhalduskulud	20	-2 947 938	-2 993 352
Muud äritulud	21	1 026 814	223 658
Muud ärikulud	22	-238 032	-106 577
Ärikasum (-kahjum)		4 505 823	4 394 662
Finantstulud	23	444 490	58 132
Finantskulud	23	-1 720 098	-1 684 813
Kasum (-kahjum) enne maksustamist		3 230 215	2 767 981
ARUANDEAASTA PUHASKASUM		3 230 215	2 767 981
ARUANDEAASTA KOONDKASUM		3 230 215	2 767 981

KONSOLIDEERITUD OMAKAPITALI MUUTUSTE ARUANNE

	Aktiivkapital	Ülekurs	Kohustuslik reservkapital	Muud reservid	Jaotamata kasum	Kokku
Seisuga 31. detsember 2017	2 095 664	1 735 286	194 931	63 912	14 272 673	18 362 466
Aruandeaasta puhaskasum	0	0	0	0	2 767 981	2 767 981
Aruandeaasta koondkasum kokku	0	0	0	0	2 767 981	2 767 981
Seisuga 31. detsember 2018	2 095 664	1 735 286	194 931	63 912	17 040 654	21 130 447
Kohustusliku reservkapitali suurendamine	0	0	14 634	0	-14 634	0
Aruandeaasta puhaskasum	0	0	0	0	3 230 215	3 230 215
Aruandeaasta koondkasum kokku	0	0	0	0	3 230 215	3 230 215
Seisuga 31. detsember 2019	2 095 664	1 735 286	209 565	63 912	20 256 235	24 360 662

Täiendav informatsioon lisas 13.

KONSOLIDEERITUD RAHAVOOGUDE ARUANNE

	Lisa	2019	2018
<i>Rahavoog äritegevusest</i>			
Puhaskasum		3 230 215	2 767 981
<i>Korrigeerimised:</i>			
Materiaalse põhivara kulum ja väärtuse langus	6	4 587 321	4 218 233
Immateriaalse vara amortisatsioon ja väärtuse langus	8	260 551	187 362
Kinnisvarainvesteeringute väärtuse muutus	7	-257 000	0
Kasum/-kahjum põhivara müügist ja mahakandmisest	6,8	99 183	9 016
Finantskulud	23	1 720 098	1 684 813
Finantstulud	23	-444 490	-58 132
Muud korrigeerimised		-8 352	-25 540
Rahavoog äritegevusest enne käibekapitali muutusi		9 187 526	8 783 733
Nõuete ja ettemaksete muutus		819 877	2 677 467
Varude muutus	10	-22 965	-158 199
Võlgade ja ettemaksete muutus		-1 102 703	-4 718 217
Rahavoog äritegevusest kokku		8 881 735	6 584 785
<i>Rahavoog investeerimistegevusest</i>			
Materiaalse ja immateriaalse põhivara ost	6,8	-1 546 781	-1 038 629
Materiaalse ja immateriaalse põhivara müük müügihinnas	6,8	161 106	203 523
Kapitalirendi nõuete laekumised	11	250	2 977
Saadud intressid		5 544	2 812
Muud rahavood investeerimistegevusest		-5 905	4 456
Rahavoog investeerimistegevusest kokku		-1 385 786	-824 861
<i>Rahavoog finantseerimistegevusest</i>			
Saadud laenud	14	429 000	105 000
Laenude tagasimaksed	14	-3 920 195	-2 240 123
Faktooringkohustuse muutus		0	-932 300
Kontsernikonto arvelduskrediidi saldo muutus	14	111 855	0
Rendikohustuste põhiosa tagasimaksed (2018: kapitalirendimaksed)	14	-1 299 431	-899 521
Makstud intressid		-1 389 672	-1 526 110
Muud rahavood finantseerimistegevusest		219 271	71 280
Rahavoog finantseerimistegevusest kokku		-5 849 172	-5 421 774
RAHAVOOD KOKKU		1 646 776	338 150
Raha ja raha ekvivalendid perioodi alguses		4 298 138	3 959 988
Raha ja raha ekvivalendid perioodi lõpus		5 944 914	4 298 138

RAAMATUPIDAMISE ARUANDE LISAD

1. Kontserni andmed

Kontserni konsolideeritud raamatupidamise aastaaruanne 31. detsembril 2019 lõppenud aasta kohta on avaldamiseks heaks kiidetud 08. mail 2020. a vastavalt juhatuse otsusele.

Kontsern on piiratud vastutusega äriühing, mis on asutatud ja mille asukoht on Eesti Vabariigis ning mille aktsiad ei ole avalikult kaubeldavad. Kontsern kuulub Eesti ettevõtte Maag Grupp AS kontserni.

Kontserni emaettevõtte on Farmi Piimatööstus AS, registreeritud asukoha aadressiga Linda 15, Jõhvi, Ida-Virumaa. Kontserni kuuluvad:

Tere AS	100 % tütarettevõtte	Eesti	piimatoodete tootmine
AS Meieri Transport *	100 % tütarettevõtte	Eesti	transporditeenused
Estonian Dairy OÜ *	100 % tütarettevõtte	Eesti	piimatoodete tootmine
Eesti Piimatööstus OÜ *	100 % tütarettevõtte	Eesti	piimatoodete tootmine
Viljandi Dairy OÜ *	100 % tütarettevõtte	Eesti	piimatoodete tootmine

* Osalus läbi tütarettevõtte Tere AS

Kontserni tütarettevõttel Tere AS'il on 24,65 % osalus ettevõtetes Kiosk24 OÜ ja Köök24 OÜ.

AS Farmi Piimatööstus ja tütarettevõtte Tere AS on piimatoodete ja -brändi arendusettevõtted. Kontserni põhitegevuseks on toorpiima ümbertöötlemine valmistoodanguks, toodangu turustamine nii sise- kui välis-turul. Kontserni põhilised tootmisüksused asuvad Jõhvis Linda 15, Viljandis Raua 6 ja Põlvas Jaama 20.

2. Uute ja muudetud IFRS standardite ja IFRIC-i tõlgenduste rakendamine

Muudatused arvestuspõhimõtetes ja avalikustatavas teabes

Arvestuspõhimõtteid on rakendatud järjepidevalt kõigil aruandes esitatud perioodidel, välja arvatud järgnevad uued ja/või muudetud IFRS-id, mida on rakendatud alates 1. jaanuarist 2019:

➤ IFRS 16 „Rendilepingud“

Kontsern hakkas rakendama standardit IFRS 16 alates 1. jaanuarist 2019. Standardiga IFRS 16 „Rendilepingud“ asendatakse standard IAS 17 „Rendilepingud“ ja sellega seotud tõlgendused. Standard likvideerib rentnike jaoks praeguse kaht liiki arvestuse mudeli ja nõuab selle asemel, et ettevõtted kajastaksid enamikku rendilepingutest ühtse mudeli alusel finantsseisundi aruandes, likvideerides kasutus- ja kapitalirendi eristamise.

Standardi IFRS 16 alusel on leping rendileping või sisaldab renti, kui sellega antakse üle õigus kindlaksmääratud vara kasutamist teatud ajavahemikul tasu eest kontrollida. Selliste lepingute puhul nõuab uus mudel rentnikult renditava vara kasutusõigust väljendava vara (kasutusõiguse vara) ja rendikohustuse kajastamist. Kasutusõiguse vara amortiseeritakse ja kohustuse pealt arvestatakse intressi.

Uus standard kehtestas rentnikele mitmeid piiratud ulatusega erandeid, mille hulka kuuluvad:

- rendilepingud, mille rendiperiood on 12 kuud või lühem ja mis ei sisalda väljaostu õigust ja
- rendilepingud, mille alusvara väärtus on väike (väheolulised rendilepingud).

Kontsern rakendas standardit IFRS 16 kasutades modifitseeritud tagasiulatuvat meetodit, mille kohaselt kajastatakse esmase kohaldamise kumulatiivset mõju jaotamata kasumis 1. jaanuaril 2019. Tulenevalt sellest ei korrigeerita 2018. aasta võrdlusandmeid – see tähendab, et võrdlusandmed on esitatud, nagu eelnevatel perioodidel, vastavalt IAS 17-le ja sellega seotud tõlgendustele. Arvestuspõhimõtete muudatuste üksikasjad on avaldatud allpool. Lisaks ei ole IFRS 16 avalikustamismõndeid rakendatud võrdlusandmetele.

Rendi mõiste

Varem määratles kontsern lepingu sõlmimisel, kas leping on rendileping või sisaldab renti, lähtudes tõlgendusest IFRIC 4 „Kindlakstegemine, kas kokkulepe hõlmab renti“. Nüüd hindab kontsern, kas leping on rendileping või sisaldab renti, lähtudes rendi määratlusest, nagu on selgitatud käesoleva lisa osas „Rendiarvestuse põhimõtted“. Üleminekul standardile IFRS 16 otsustas kontsern praktilise abinõuna kehtivate lepingute puhul mitte ümber hinnata, kas leping on rendileping. Kontsern rakendas IFRS 16 ainult selliste lepingute suhtes, mida varem loeti rendilepinguteks. Lepinguid, mida IAS 17 ja IFRIC 4 kohaselt rendilepinguks ei peetud, ei hinnatud ümber selle alusel, kas IFRS 16 alusel on tegemist rendilepinguga. Seetõttu rakendati IFRS 16 kohast rendi mõistet ainult 1. jaanuaril 2019 ja hiljem sõlmitud või muudetud lepingute suhtes.

Kontsern kui rentnik

Rentnikuna rendib Kontsern mitmeid varasid, sealhulgas transpordivahendeid, tootmisseadmeid, inventari, kontoripinda ja ladu. Varem klassifitseeris kontsern rendi kas kasutus- või kapitalirendiks, tuginedes hinnangule, kas rendilepinguga kanti kontsernile üle kõik alusvara omamisega seotud riskid ja hüved. IFRS 16 reeglite kohaselt kajastatakse enamiku rendilepingutest kasutusõiguse varana ning rendikohustusena.

Rendikomponenti sisaldava lepingu sõlmimisel või muutmisel jaotab Kontsern lepingus sisalduva renditasu igale rendikomponentile selle suhtelise eraldiseisva hinna alusel.

Varasemalt klassifitseeris Kontsern transpordivahendite, tootmisseadmete ja äripindade rendi kasutusrendiks vastavalt IAS 17-le. Üleminekuperioodil mõõdeti rendilepingutega seotud kohustusi järelejäänud rendimaksete nüüdisväärtuses, kasutades diskontomäärana Kontserni alternatiivset laenuintressimäära seisuga 1. jaanuar 2019. Kasutusõiguse vara mõõdetakse summana, mis on võrdne rendikohustusega, mida on korrigeeritud ettemakstud summade või võlgadega rendi eest.

Kontsern on ülemineku kuupäeval testinud oma kasutusõiguse varade puhul väärtuse languse olemasolu ning Kontsern jõudis järeldusele, et puuduvad viited kasutusõiguse varade väärtuse langusele.

Kasutusrendiks klassifitseeritud rendid vastavalt IAS 17-le

Kontsern kasutas IFRS 16 rakendamisel rendilepingutele, mis olid IAS 17 kohaselt liigitatud kasutusrendi lepinguteks, lihtsustavaid abinõusid. Eelkõige:

- ei kajastatud kasutusõiguse vara ning rendikohustust rendilepingute puhul, mis lõpevad 12 kuu jooksul alates uue standardi esmakordse rakendamise kuupäevast;
- ei kajastatud kasutusõiguse vara ja rendikohustust väheväärtusliku vara (nt IT seadmed) rendilepingute puhul;
- kasutusõiguse varade mõõtmisel ei võetud arvesse esmaseid otsekulutusi;

- rakendati üht ja sama diskontomäära sarnastele rendilepingutele;
- kasutati tagasivaatavat hinnangut rendiperioodi määramisel.

Kapitalirendiks klassifitseeritud rendid vastavalt IAS 17-le

Kontsern on kapitalirendi tingimustel soetanud transpordivahendeid, inventari ning tootmisseadmeid. Need rendid olid klassifitseeritud kapitalirendina IAS 17 kohaselt. Nende rentide jaoks määrati kasutusõiguse varade ning rendikohustuste bilansiline maksumus 1. jaanuaril 2019 rendile võetud vara bilansilise jääkväärtuse ning kohustise bilansilises maksumuses nii, nagu olid need kajastatud 31.12.2018 seisuga vastavalt IAS 17-le.

Kontsern rendileandjana

Kontsern rendib välja äripinda. IFRS 16-le üleminekul renditud vara kajastamisel muudatusi ei tehtud.

IFRS 16 standardi mõju finantsaruannetele

IFRS 16-le üleminekul kajastas Kontsern täiendavaid kasutusõiguse varasid ning rendikohustusi. Ülemineku mõju on kokku võetud allpool.

<i>(eurodes)</i>	01.01.2019
Kasutusõiguse vara	1 376 950
Rendikohustus	1 376 950

<i>(eurodes)</i>	01.01.2019
Kasutusrendilepingute miinimumrendimaksed vastavalt IAS 17-le seisuga 31.12.2018	1 417 599
Diskonteeritud maksed kasutades alternatiivset laenuintressimäära	1 376 950
Kapitalirendikohustused 31.12.2018 seisuga	2 129 498
Rendikohustused 01.01.2019 seisuga	3 506 448

➤ IFRIC 23 „Tulumaksu käsitlestest tingitud ebakindlus“

Tõlgendus IFRIC 23 selgitab, kuidas arvestada tulumaksukäsitlusi, mida maksuamet pole veel heaks kiitnud, püüdes ühtlasi suurendada läbipaistvust. Peamine küsimus seisneb IFRIC 23 kohaselt selles, kas on tõenäoline, et maksuamet kiidab ettevõtte valitud maksukäsitluse heaks. Kui see, et maksuamet kiidab kinnitamata maksukäsitluse heaks, on tõenäoline, siis kajastatakse raamatupidamise aruandes sama maksusumma, mis maksudeklaratsioonis, ning tasumisele kuuluva ja edasilükkunud tulumaksu mõõtmisega seotud ebakindlust ei kajastata. Vastasel juhul peab maksustatavat tulu (või maksukahjumit), maksustamisbaase ja kasutamata maksukahjumeid määrama viisil, mis ebakindluse prognoositavat lahendust kõige paremini peegeldab, kasutades selleks kas üht kõige tõenäolisemat summat või eeldatavat väärtust (tõenäosusega kaalutud summade kogusummat). Ettevõtte peab eeldama seda, et maksuamet kontrollib maksupositsiooni ja saab asjakohasest informatsioonist täieliku ülevaate.

IFRIC 23 muudatused ei avaldanud kontserni raamatupidamise aruandele olulist mõju.

Muud muudatused

Ülejäänud uutel või muudetud standarditel või tõlgendustel, mis hakkasid esmakordselt kehtima 01.01.2019 algaval aruandeaastal, ei ole olnud Kontsernile olulist mõju.

Seni veel jõustumata standardid, tõlgendused ja avaldatud standardite muudatused

Järgmised uued standardid, tõlgendused ja muudatused 31. detsembril 2019 lõppenud aruandeperioodile veel ei kohaldu ja seetõttu pole neid käesoleva konsolideeritud aruande koostamisel rakendatud. Kontsern kavatab neid rakendada siis, kui need jõustuvad.

- Standardite IAS 1 „Finantsaruannete esitamine“ ning IAS 8 „Arvestusmeetodid, arvestushinnangute muutused ja vead“ muudatused

Kohaldatakse aruandeperioodidele, mis algavad 1. jaanuaril 2020 või hiljem.

Muudatustega täpsustatakse ja ühtlustatakse mõiste „oluline“ määratlust ning antakse juhiseid, mis aitavad parandada selle kohaldamise järjepidevust IFRS standardites.

Kontserni hinnangul ei avalda muudatused esmakordsel rakendamisel kontserni raamatupidamise aruandele olulist mõju.

Standardite IFRS 9 „Finantsinstrumendid“, IAS 39 „Finantsinstrumendid: kajastamine ja mõõtmine“ ja IFRS 7 „Finantsinstrumendid: avalikustatav teave“ muudatused

Kohaldatakse aruandeperioodidele, mis algavad 1. jaanuaril 2020 või hiljem.

Muudatused on kohustuslikud ja neid kohaldatakse kõigi selliste riskimaandamissuhete puhul, mida mõjutab otseselt pankadevaheliste laenuintressimäärade (IBOR) reformist tulenev ebakindlus. Muudatustega kehtestatakse ajutine vabastus teatavate riskimaandamisarvestuse nõuete kohaldamisest. Eesmärk on vältida seda, et IBOR-i reformi mõjul riskimaandamisarvestus lõpetatakse. Peamised muudatustega kehtestatud vabastused on seotud järgmiste nõuetega:

- suure tõenäosuse nõue
- riski komponendid
- ettevaatavad hinnangud
- tagasiulatuv efektiivsuse test (IAS 39)
- rahavoogude riskimaandamise reservi ümberliigitamine.

Muudatustega nõutakse ettevõtetelt ka investoritele lisateabe esitamist oma selliste riskimaandamissuhete kohta, mida otseselt mõjutab reformiga seotud ebakindlus.

Kontserni hinnangul ei avalda muudatused esmakordsel rakendamisel kontserni raamatupidamise aruandele olulist mõju.

- Standardite IFRS 10 ja IAS 28 muudatused „Investori ja tema sidusettevõtte või ühisettevõtte vaheline müük või varaline sissemakse“

Euroopa Komisjon on otsustanud muudatuste kinnitamise määramata ajaks edasi lükata. Muudatustega selgitatakse, et sidusettevõtte või ühisettevõttega seotud tehingu puhul sõltub kasumi või kahjumi kajastamise ulatus sellest, kas müüdud või üle antud varad moodustavad äri, nii et:

- kasum või kahjum kajastatakse täielikult siis, kui investori ja tema sidusettevõtte või ühisettevõtte vaheline tehing hõlmab sellise vara või selliste varade üleandmist, mis moodustavad äri (olenemata sellest, kas see asub tütarettevõttes või mitte), ning
- kasum või kahjum kajastatakse osaliselt siis, kui investori ja tema sidusettevõtte või ühisettevõtte vaheline tehing hõlmab varasid, mis ei moodusta äri (isegi juhul, kui need varad asuvad tütarettevõttes).

Kontserni hinnangul ei avalda muudatused esmakordsel rakendamisel kontserni raamatupidamise aruandele olulist mõju.

➤ Standardi IFRS 3 „Äriühendused“ muudatused

Kohaldatakse aruandeperioodidele, mis algavad 1. jaanuaril 2020 või hiljem.

Euroopa Liit ei ole neid muudatusi veel heaks kiitnud.

Muudatustega kitsendatakse ning täpsustatakse äri mõistet. Samuti võimaldavad need muudatused anda lihtsustatud hinnangu selle kohta, kas äriühenduse raames omandatud tegevused ja varad on olemuselt varade kogum või äri.

Kontserni hinnangul ei avalda muudatused esmakordsel rakendamisel kontserni raamatupidamise aruandele olulist mõju.

Muud muudatused

Ülejäänud uutel standarditel, standardite muudatustel ja tõlgendustel, mis veel ei kehti, ei ole eeldatavasti kontserni raamatupidamise aruandele olulist mõju.

3. Kasutatud arvestuspõhimõtted

Koostamise alus

Kontserni konsolideeritud finantsaruanded on koostatud vastavalt Rahvusvaheliste Raamatupidamise Standardite Nõukogu (*International Accounting Standards Board, IASB*) poolt välja antud rahvusvahelistele finantsaruandluse standarditele nagu need on vastu võetud Euroopa Liidu poolt (*International Financial Reporting Standards, IFRS as adopted by EU*).

Konsolideeritud finantsaruanded on koostatud lähtudes soetusmaksumuse meetodist, välja arvatud juhtudel, mida on kirjeldatud järgnevates arvestuspõhimõtetes.

Konsolideeritud finantsaruanded on esitatud eurodes, mis on kontserni arvestusvaluuta, ja kõik arvud on ümardatud lähima euron, kui ei ole märgitud teisiti.

Esitusviisi muutused

2019. aasta konsolideeritud finantsseisundi aastaaruandes on muudetud tütarettevõtte saneerimiskava kohustuste esitusviisi. Seisuga 31.12.2018 on pandiga tagatud intressikandvad kohustused summas 1 483 335 eurot esitatud pikaajaliste kohustuste hulgas real Laenukohustused ning pandiga tagamata intressi mittekanndvad kohustused summas 3 182 152 eurot pikaajaliste kohustuste hulgas real Võlad ja ettemaksed. 2018. aasta konsolideeritud finantsseisundi aastaaruandes kajastusid need kohustused seisuga 31.12.2018 pikaajaliste kohustuste hulgas real Saneerimiskava kohustused. Esitusviisi muudatus ei avaldanud mõju pikaajaliste kohustuste ega kokku kohustuste summale seisuga 31.12.2018.

Konsolideerimise alus

Konsolideeritud finantsaruanded koosnevad Kontserni ja tütarettevõtete finantsaruannetest 31. detsembri 2019 a. seisuga. Konsolideeritud kasumiaruandesse ja rahavoogudesse on tütarettevõtete numbrid kaasatud alates 01. jaanuarist 2019, võrdlusperioodil alates 01. jaanuarist 2018.

Tütarettevõtted konsolideeritakse täielikult alates omandamise kuupäevast, milleks on Kontserni poolt kontrolli omandamise kuupäev, ja konsolideeritakse jätkuvalt kuni sellise kontrolli lõppemise kuupäevani. Kontsern kontrollib majandusüksust, kui ta on avatud või tal on õigused majandusüksuses osalemisest tulenevale muutuval kasumile ning ta saab kasutada oma mõjuvõimu majandusüksuse üle, et mõjutada oma kasumi suurust. Tütarettevõtete finantsaruanded koostatakse sama aruandeperioodi kohta nagu emaettevõtte finantsaruanded, kasutades samalaadseid arvestuspõhimõtteid. Vajadusel on tütarettevõtete arvestuspõhimõtteid ühtlustatud, et kindlustada ühtlaste arvestuspõhimõtete järgimine kontserni konsolideeritud finantsaruandes. Kõik kontsernisisesed saldod, tehingud, kontsernisisesest tehingutest tulenevad realiseerimata kasumid ja kahjumid ning dividendid elimineeritakse täielikult.

Tütarettevõtte kahjumid omistatakse mittekontrollivale osalusele isegi siis, kui selle tulemuseks on negatiivne jääk.

Tütarettevõtte osaluse suuruse muutus, kui sellega ei kaasne kontrolli kaotamist, kajastatakse omakapitali tehinguna. Emaettevõtte konsolideerimata finantsseisundi aruandes kajastatakse investeringuid tütarettevõtetesse soetusmaksumuses.

Ülevaade olulistest arvestuspõhimõtetest

Kontsern on konsolideeritud finantsaruannete koostamisel rakendanud järgmisi olulisi arvestuspõhimõtteid ja hindamisaluseid:

Materiaalne põhivara

Materiaalseks põhivaraks loetakse varasid kasuliku elueaga üle ühe aasta juhul, kui on tõenäoline, et nende kasutamisega seoses saadakse tulevikus majanduslikku kasu.

Materiaalsed põhivarad kajastatakse finantsseisundi aruandes nende soetusmaksumuses, millest on maha arvestatud akumulieeritud kulum ja võimalikud vara väärtuse langusest tulenevad kahjumid. Materiaalsed põhivarad võetakse algselt arvele soetusmaksumuses, mis koosneb ostuhinnast ja otseselt soetamisega seotud kulutustest. Materiaalse põhivara soetusmaksumus sisaldab ka eeldatavaid demonteerimise, eemaldamise ja asukoha taastamise kulutusi, milleks ettevõttel tekib kohustus vara paigaldamisel ja kasutamisel. Materiaalse põhivara objektile tehtud hilisemad kulutused kajastatakse põhivarana juhul, kui on tõenäoline, et Kontsern saab tulevikus varaobjektiga seotud majanduslikku kasu ning kui varaobjekti soetusmaksumust saab usaldusväärselt mõõta. Muid hooldus- ja remondikuluseid kajastatakse kuluna nende toimumise momendil.

Materiaalse põhivara objektid, mis väga tõenäoliselt müüakse lähema 12 kuu jooksul, klassifitseeritakse ümber müügiotel põhivaraks, mida kajastatakse finantsseisundi aruandes eraldi real käibevara rühmas. Müügiotel põhivara amortiseerimine lõpetatakse ning seda kajastatakse kas bilansilises jääkmaksumuses või õiglasel väärtuses (miinus müügikulutused), sõltuvalt sellest, kumb on madalam.

Lõpetamata ehitusobjekte, mida ehitatakse tootmis-, rendi- või haldustegevuse eesmärgil, kajastatakse soetusmaksumuses, millest on maha arvatud võimalikud vara väärtuse langused. Selle vara amortisatsiooni arvestus algab siis, kui vara on kavandatud kasutuseks valmis.

Maad ja pooleliolevaid ehitisi ei amortiseerita. Kulumit arvestatakse lineaarselt vara hinnangulise kasuliku eluea jooksul järgmiselt:

• Ehitised ja rajatised	5 – 33 aastat
• Seadmed	2 – 20 aastat
• Sõidukid	3 – 10 aastat
• Muu inventar, tööriistad	2 – 5 aastat

Amortiseerimist alustatakse hetkest, mil vara on kasutatav juhtkonna poolt plaanitud eesmärgiks ning lõpetatakse, kui lõppväärtus ületab bilansilist jääkväärtust, vara lõplikul kasutusest eemaldamisel või ümberklassifitseerimisel “müügiotel põhivaraks”. Kui materiaalse põhivara objekt koosneb oluliselt erineva kasuliku tööeaga komponentidest, võetakse need komponendid arvele iseseisvate põhivaraobjektidena, määrates neile eraldi amortisatsiooninormid vastavalt nende kasulikule elueale. Sarnase eeldatava kasuliku tööeaga põhivarasid arvestatakse kogumitena. Igal bilansipäeval hinnatakse kasutatavate amortisatsioonimäärade, amortisatsioonimeetodi ja varadele määratud lõppväärtuste põhjendatust.

Igal bilansipäeval hindab juhtkond, kas teadaolevalt on indikatsioone põhivarade väärtuse languse kohta. Juhul kui on teada asjaolusid, mis võivad põhjustada põhivarade väärtuse langust, määrab juhtkond põhivara kaetava väärtuse (s.o kõrgem kahest järgnevast näitajast: vara õiglane väärtus, millest on maha arvatud müügikulud, või vara kasutusväärtus). Juhul kui kaetav väärtus on väiksem tema bilansilisest jääkväärtusest, on materiaalse põhivara objektid alla hinnatud nende kaetavale väärtusele. Eelnevatel perioodidel kajastatud allahindlus tühistatakse juhul, kui kaetava väärtuse määramise aluseks olnud hinnangutes on toimunud muutus ning kaetav väärtus on tõusnud.

Põhivara müügist saadud kasumid ja kahjumid, mis leitakse lahutades müügist saadud summadest jääkväärtuse, on kajastatud kasumiaruandes muudes ärituludes ja -kuludes.

Kinnisvarainvesteeringud

Kinnisvarainvesteeringuna kajastatakse kinnisvaraobjekte (maa, hoone), mida Kontsern hoiab renditulu teenimise või turuväärtuse kasvu eesmärgil ja mida ei kasutata enda majandustegevuses. Kinnisvarainvesteering võetakse finantsseisundi aruandes algselt arvele tema soetusmaksumuses, mis sisaldab ka soetamisega otseselt seonduvaid tehingutasusid. Edasi kajastatakse kinnisvarainvesteeringuid õiglasel väärtuses, mis baseerub sõltumatu hindaja poolt määratud turuhinnal, tuginedes hiljuti toimunud tehingute hindadele sarnaste objektide osas (korrigeerides hinnangut erinevuste suhtes), või kasutades diskonteeritud rahavoogude meetodit. Õiglase väärtuse muutused kajastatakse kasumiaruandes eraldi kirjel "Muud ärikulud"/"Muud äritulud". Õiglase väärtuse meetodil kajastatavatelt kinnisvarainvesteeringutelt ei arvestata amortisatsiooni.

Kinnisvarainvesteeringu kajastamine finantsseisundi aruandes lõpetatakse objekti võõrandamise või kasutusest eemaldamise korral, kui varast ei teki eeldatavasti tulevast majanduslikku kasu. Kinnisvarainvesteeringu kajastamise lõpetamisest tekkinud kasum või kahjum kajastatakse lõpetamise perioodi kasumiaruandes muude äritulude või muude ärikulude real.

Immateriaalsed varad

Eraldi omandatud immateriaalseid varasid kajastatakse esmasel kajastamisel soetusmaksumuses. Äriühenduses omandatud immateriaalsete varade soetusmaksumuseks on nende õiglane väärtus omandamiskuupäeva seisuga. Pärast esmast kajastamist mõõdetakse immateriaalseid varasid soetusmaksumuses, millest on maha arvatud akumulieeritud amortisatsioon ja akumulieeritud kahjumid vara väärtuse langusest, kui on. Majandusüksusesiselt loodud immateriaalseid varasid, välja arvatud kapitaliseeritud arendusväljaminekuid, ei kapitaliseerita ja kulutused kajastatakse kasumiaruandes kulutuste tegemise aastal.

Immateriaalne vara liigitub eluea alusel piiratud või piiramatuks. Piiratud elueaga immateriaalseid varasid amortiseeritakse majanduslikult kasuliku eluea jooksul ja nende puhul hinnatakse väärtuse langust, kui on põhjust arvata, et immateriaalse vara väärtus võib olla langenud. Piiratud elueaga immateriaalse vara amortisatsiooniperiood ja -meetod vaadatakse üle vähemalt iga aruandeperioodi lõpus. Vara kasuliku eluea või varast tuleneva tulevase majandusliku kasu eeldatava tarbimismudeli muutusi arvestatakse vastavalt vajadusele amortisatsiooniperioodi või -meetodi muutmisega ning neid muutusi käsitletakse raamatupidamislike hinnangute muutusena. Piiratud elueaga immateriaalse vara amortisatsioonikulu kajastatakse kasumiaruandes immateriaalse vara funktsioonile vastavas kulukategoorias.

Amortisatsiooni arvestatakse lineaarselt vara hinnangulise kasuliku eluea jooksul. Tarkvarale ja litsentsidele on kasulikuks elueaks arvestatud kuni 5 aastat. Piiramatult kasuliku elueaga immateriaalset vara ei amortiseerita, kuid iga-aastaselt kontrollitakse vara väärtuse langust kas üksiku vara või raha teeniva üksuse tasandil. Piiramatult eluea hinnang vaadatakse üle igal aastal, et määrata kindlaks, kas piiramatult eluiga on jätkuvalt toetatav. Kui mitte, siis muudetakse kasulik eluiga edasiulatuvalt piiramatust piiratuks.

Immateriaalse vara kajastamise lõpetamisest tulenevat kasumit või kahjumit mõõdetakse vara netomüügitulu ja bilansilise maksumuse vahena ja kajastatakse kasumiaruandes vara kajastamise lõpetamisel.

Äriühendused ja firmaväärtus

Äriühenduste kajastamisel on kasutatud ostumeetodit. Soetusmaksumuse mõõtmiseks liidetakse ülekantud tasu, mida mõõdetakse omandamise kuupäeval õiglasel väärtuses, omandatud ettevõttes Kontsernile mittekuuluva vähemusosaluse summaga. Iga äriühenduse puhul valib Kontsern, kas ta mõõdab omandatud

ettevõttes Kontsernile kuuluvat mittekontrollivat osalust õiglasest väärtuses või proportsionaalse osana omandatud ettevõtte eristatavast netovarast. Tekkinud soetuskulud kantakse üldhalduskuludesse.

Firmaväärtust mõõdetakse algselt soetusmaksumuses, milleks on see osa ülekantud tasust ja vähemusosaluse eest kajastatud summast kokku, mis ületab omandatud eristatava netovara õiglast väärtust. Kui see tasu on väiksem kui omandatud tütarettevõtte netovara õiglane väärtus, kajastatakse erinevus kasumiaruandes.

Pärast esmast kajastamist mõõdetakse firmaväärtust soetusmaksumuses, millest on maha arvatud võimalikud väärtuse langusest tulenevad allahindlused. Vara väärtuse languse kontrollimise eesmärgil jaotatakse äriühenduses omandatud firmaväärtus alates omandamise kuupäevast kõikidele Kontserni raha genereerivatele üksustele, mis eeldatavasti saavad ühendusest majanduslikku kasu, olenemata sellest, kas omandatava (majandus)üksuse varad või kohustused kantakse üle nendele üksustele. Väärtuse langus määratakse kindlaks firmaväärtusega seotud raha genereeriva üksuse kaetava väärtuse hindamise teel. Firmaväärtuse võimalikku väärtuse langust testitakse vähemalt kord aastas. Kui raha genereeriva üksuse kaetav väärtus on väiksem kui tema bilansiline jääkväärtus (s.h. firmaväärtus), kajastatakse firmaväärtuse väärtuse langus. Firmaväärtuse allahindlus kajastatakse kasumiaruandes real "Muud ärikulud" ning selliseid allahindlusi ei tühistata.

Investeering sidusettevõtetesse

Sidusettevõtte on ettevõtte, mille üle Kontsern omab olulist mõju. Oluline mõju tähendab, et Kontsernil on õigus osaleda finants- ja äripoliitiliste otsuste tegemisel, kuid puudub kontroll või ühine kontroll nende otsuste üle. Olulist mõju või ühist kontrolli hinnatakse sarnaselt tütarettevõtete kontrolli hindamisele.

Investeeringud sidusettevõtetesse kajastatakse kapitaliosaluse meetodil. Kapitaliosaluse meetodi kohaselt võetakse investeering algselt arvele soetusmaksumuses ja korrigeeritakse seda hilisematel perioodidel investori osalusega investeeringuobjekti omakapitalis toimunud muutustes ning investeeringuobjekti varade, kohustuste ja tingimuslike kohustuste ostuanalüüsis leitud õiglase väärtuse ja bilansilise väärtuse vahe elimineerimise või amortisatsiooniga. Sidusettevõttega seotud firmaväärtus lisatakse investeeringu bilansilisele maksumusele; seda ei amortiseerita ning selle väärtuse langust eraldi ei kontrollita.

Koondkasumiaruanne kajastab Kontsernile kuuluvat osa sidusettevõtte kasumist. Sidusettevõtte koondkasumis toimuvad muutused kajastatakse proportsionaalselt ka Kontserni koondkasumis. Selliseid investeeringuobjektiga seotud realiseerimata tulusid ja kulusid, mida kajastatakse kasumiaruande asemel muus koondkasumis või omakapitali reservide suurenemise või vähenemisena, kajastatakse ka kapitaliosaluse meetodil investori aruandes koondkasumiaruandes või omakapitali reservide muutusena, mitte kapitaliosaluse meetodi kasumina (kahjumina) kasumiaruandes. Realiseerimata kasum ja kahjum Kontserni ja sidusettevõtte vahel tehtud tehingutest elimineeritakse välja selles ulatuses, mis vastab Kontserni osaluse suurusele sidusettevõttes.

Kontserni osa sidusettevõtte kasumist näidatakse Kontserni kasumiaruandes peale ärikasumit finantstulude ja kulude koosseisus.

Sidusettevõtte finantsaruanded koostatakse Kontserniga sama aruandeperioodi kohta. Vajadusel tehakse korrigeerimisi, et viia arvestuspõhimõtted kooskõlla Kontserni arvestuspõhimõtetega.

Kui Kontsern kaotab sidusettevõtte üle olulise mõju, hindab ja kajastab Kontsern allesjäänud investeeringu suurust selle õiglasest väärtuses. Vahe allesjääva osaluse õiglase väärtuse ja sidusettevõtte bilansilise maksumuse ning saadud tasu vahel kajastatakse kasumiaruandes.

Mitte-finantsvarade väärtuse langus

Kontsern hindab igal aruandekuupäeval, kas midagi viitab sellele, et vara väärtus võib olla langenud. Kui sellele viitav asjaolu eksisteerib, või kui on vaja viia läbi iga-aastane vara väärtuse languse kontrollimine, hindab Kontsern vara kaetavat väärtust. Vara kaetav väärtus on kahest järgmisest suurem: vara või raha teeniva üksuse õiglane väärtus, millest on maha arvatud müügikulutused, või kasutusväärtus ning see määratakse kindlaks üksiku vara kohta, välja arvatud juhtudel, kui sellest varast ei tulene muudest varadest või vararühmadest suhteliselt sõltumatuid raha laekumisi. Kui vara või raha teeniva üksuse bilansiline maksumus ületab kaetavat väärtust, on vara väärtus langenud, ning vara hinnatakse alla kaetavale väärtusele. Kasutusväärtuse hindamisel diskonteeritakse hinnangulised tulevased rahavood nüüdisväärtusele, kasutades maksueelset diskontomäära, mis kajastab turu hinnanguid raha hetkeväärtusele ja varale iseloomulikele riskidele. Selleks, et määrata kindlaks õiglast väärtust, millest on maha arvatud müügikulutused, võetakse arvesse hiljutisi turutehinguid.

Kahjumid jätkuvate tegevusvaldkondade väärtuse langusest, sealhulgas varude väärtuse langus, kajastatakse kasumiaruandes kululiigi all, mis vastab vara funktsioonile, mille väärtus on langenud, välja arvatud varem ümberhinnatud põhivara puhul, mille ümberhindlus on kantud muu koondkasumi alla. Sellisel juhul kajastatakse ka väärtuse langus muu koondkasumi all varasema ümberhindluse summa ulatuses.

Varade, välja arvatud firmaväärtuse, puhul hinnatakse igal aruandekuupäeval, kas esineb viiteid sellele, et varem kajastatud kahjum väärtuse langusest ei pruugi enam eksisteerida või võib olla vähenenud. Kui selline viide on olemas, hindab Kontsern vara või raha teeniva üksuse kaetavat väärtust. Varem kajastatud kahjum väärtuse langusest tühistatakse üksnes juhul, kui pärast väärtuse langusest tuleneva kahjumi viimast kajastamist on muutunud eeldused, mida kasutati vara kaetava väärtuse kindlaks määramisel. Tühistamine on piiratud nii, et vara bilansiline maksumus ei tohi ületada vara kaetavat väärtust ja ei tohi ületada bilansilist maksumust, mis oleks kujunenud, arvestades vahepealsetel aastatel normaalset amortisatsiooni. Selline tühistamine kajastatakse kasumiaruandes, kui vara ei ole kajastatud ümberhinnatud summas, millisel juhul käsitletakse tühistamist ümberhindluse suurenemisena.

Firmaväärtuse väärtuse langust kontrollitakse igal aastal (majandusaasta lõpus) ja siis, kui asjaolud viitavad sellele, et finantsseisundi aruandes kajastatud väärtus võib olla langenud. Firmaväärtuse väärtuse langus määratakse kindlaks hinnates kaetavat väärtust iga raha teeniva üksuse puhul, mis on firmaväärtusega seotud. Kui raha teeniva üksuse kaetav väärtus on väiksem, kui bilansiline maksumus, kajastatakse kahjum väärtuse langusest. Firmaväärtusega seotud kahjumeid väärtuse langusest ei saa tulevastel perioodidel tühistada.

Varud

Varusid mõõdetakse kas soetusmaksumuses või neto realiseerimisväärtuses, olenevalt sellest, kumb on madalam. Varude allahindlust nende neto realiseerimisväärtuseni kajastatakse aruandeperioodi kuludes kasumiaruande real "Müüdud toodangu kulu". *Commodity* tooted (lõssipulber ja või) kajastatakse esmasel arvelevõtmisel soetusmaksumuses ning edaspidi mõõdetakse vastavaid varusid neto realiseerimisväärtuses, lähtuvalt lähiregiooni turuhindadest.

Varude soetusmaksumus koosneb ostukulutustest, tootmiskulutustest ja muudest kulutustest, mis on vajalikud varude viimiseks nende olemasolevasse asukohta ja seisundisse. Varude ostukulutused sisaldavad lisaks ostuhinnale varude ostuga kaasnevat tollimaksu, muid mittetagastatavaid makse ja varude soetamisega otseselt seotud transpordikulutusi, millest on maha arvatud hinnaalandid ja dotatsioonid. Varude tootmiskulutused sisaldavad nii otseselt toodetega seotud kulutusi (tooraine ja materjalide ning pakkematerjalide maksumus, lõpetamata toodangu ladustamisega seotud vältimatud kulutused, tootmistööliste palgad) kui ka proportsionaalset osa tootmise üldkuludest.

Neto realiseerimisväärtus on tavapärase äritegevuses kasutatav hinnanguline müügihind, millest on maha arvatud toote lõpetamiseks ja müügi teostamiseks vajalikud hinnangulised kulutused. Varude kuluks kandmisel kasutatakse olenevalt varude tüübist kas tootmispartiipõhist individuaalmaksumuse või kaalutud keskmise soetushinna meetodit.

Finantsinstrumendid

Finantsvarad ja –kohustused kajastatakse finantsseisundi aruandes hetkel kui Kontsernist saab lepinguline osapool instrumendi sätete kohaselt.

Kontsern klassifitseerib finantsvarad järgmiselt:

- finantsvarad, mida kajastatakse õiglasest väärtuses muutusega läbi koondkasumiaruande;
- finantsvarad, mida kajastatakse õiglasest väärtuses muutusega läbi kasumiaruande;
- finantsvarad, mida kajastatakse korrigeeritud soetusmaksumuses

Klassifitseerimine sõltub Kontserni ärimudelist finantsvarade haldamisel ning rahavoogude lepingulistest tingimustest. Seisuga 31. detsember 2018 ja 31. detsember 2019 oli Kontsernil ainult korrigeeritud soetusmaksumuses ja õiglasest väärtuses muutusega läbi kasumiaruande kajastatavad finantsvarad.

Tavapärastel turutingimustel toimuvaid finantsvarade oste ja müüke kajastatakse tehingupäeval ehk kuupäeval, millal Kontsern võtab endale vara ostmise või müümise kohustuse. Finantsvarade kajastamine lõpetatakse, kui õigused finantsvarast tulenevatele rahavoogudele lõppevad või antakse üle ja kui Kontsern annab üle sisuliselt kõik riskid ja hüved. Regulaarsed finantsvarade ostud ja müügid kajastatakse tehingupäeval, kuupäeval, mil Kontsern kohustub vara ostma või müüma. Finantsvarade kajastamine lõpetatakse, kui finantsvarade rahavoogude saamise õigus on lõppenud või on üle antud ja Kontsern on üle andnud olulisel määral kõik omandiõigusega kaasnevad riskid ja hüved.

Finantsvarad kajastatakse esmasel arvelevõtmisel õiglasest väärtuses, millele on lisatud tehingukulud, mis on otseselt seotud finantsvara omandamisega, välja arvatud finantsvarade puhul, mida kajastatakse õiglasest väärtuses muutustega läbi kasumiaruande. Õiglasest väärtuses muutustega läbi kasumiaruande kajastatavate finantsvarade tehingutasud kajastatakse kuluna kasumiaruandes.

Võlainstrumentid, sh nõuded ostjate vastu

Võlainstrumentide edasine kajastamine sõltub Kontserni ärimudelist finantsvarade haldamisel ning finantsvara lepingulistest rahavoogudest. Varad, mida hoitakse lepinguliste rahavoogude kogumiseks ning mille rahavood on ainult põhiosa ja tasumata põhiosalt arvestatud intress, kajastatakse korrigeeritud soetusmaksumuses. Nendest varadest saadav intressitulu kajastatakse finantstuludes sisemise intressimäära meetodil. Kajastamise lõpetamisel kajastatakse saadud kasum või kahjum kasumiaruandes muudes tuludes/kuludes.

Kontsern jagab nõudeid ostjate vastu kahte portfelli lähtuvalt antud portfelli ärimudelist:

- Nõuded ostjate vastu, mis tulenevad kliendilepingutest ning mille ärimudeli eesmärgiks on koguda lepingulisi rahavooge. Antud nõudeid kajastatakse korrigeeritud soetusmaksumuses.
- Nõuded ostjate vastu, mis tulenevad kliendilepingutest ning mille ärimudeli eesmärgiks on nõuete müük. Antud nõudeid kajastatakse õiglasest väärtuses muutustega läbi kasumiaruande.

Nõuete müük toimub peamiselt läbi faktooringulepingute. Kehtivate faktooringulepingute raames kajastab Kontsern finantsseisundi aruandes ainult seda osa nõuetest, mis ei ole faktooringulepingu alusel faktoooritud. Antud nõudeid kajastatakse õiglasest väärtuses muutustega läbi kasumiaruande. Arvestades, et antud nõuete

osas tagasimaksed toimuvad ligikaudu 2-3 kuu jooksul, siis ei oma raha ajaväärtus nõuete õiglasele väärtusele olulist mõju.

Kontsern klassifitseerib kõiki teisi võlainstrumente (sh antud laenud ja muud nõuded) korrigeeritud soetusmaksumuse mõõtmis-kategooriasse.

Omakapitaliinstrumentid

Kontsernil ei ole investeringuid omakapitaliinstrumentidesse.

Raha ja raha ekvivalendid on lühiajalised likviidsed investeringud, mida on võimalik kiiresti konverteerida rahaks ja mille turuväärtuse muutumise risk on ebaoluline, sh raha, pangakontod, lühiajalised hoiused tähtajaga kuni kolm kuud. Konsolideeritud rahavoogude aruande eesmärgil koosnevad raha ja raha ekvivalendid eespool määratletud rahast ja lühiajalistest hoiustest, ilma kasutusele võetud arvelduslaenudeta.

Kontsernikonto saldo esitlusviis: Kontsern kajastab finantsseisundi aruandes raha ja raha ekvivalentide all kontsernikonto netosaldot ehk Kontserni poolt kontsernikontole kantud vabasid vahendeid.

Finantsvarade väärtuse langus

Kontsern hindab igal aruandekuupäeval, kas on objektiivseid tõendeid selle kohta, et finantsvara või finantsvarade rühma väärtus on langenud.

Kui esineb objektiivseid tõendeid, mis viitavad sellele, et vara väärtus on langenud, mõõdetakse kahjumi suurust vara bilansilise väärtuse ja hinnanguliste tulevaste rahavoogude nüüdisväärtuse (jättes välja tulevased eeldatavad krediidikahjumid, mis ei ole veel aset leidnud) vahelise erinevusena. Hinnanguliste tulevaste rahavoogude nüüdisväärtus diskonteeritakse finantsvara esialgse efektiivse intressimäära alusel. Kui laenul on muutuv intressimäär, siis diskontomäär vara väärtuse langusest tuleneva mis tahes kahjumi mõõtmiseks on hetkel kehtiv efektiivne intressimäär.

Vara bilansilist maksumust vähendatakse allahindluse konto kaudu ja kahjumi suurus kajastatakse kasumiaruandes. Intressitulu tekkimine jätkub vähendatud bilansiliselt jääkmaksumuselt ning tekkimisele rakendatakse intressimäära, mida kasutati tulevaste rahavoogude diskonteerimiseks vara väärtuse langusest tuleneva kahjumi mõõtmisel. Intressitulu kajastatakse finantstulu osana kasumiaruandes. Laenud koos nendega seotud allahindlusega kantakse maha, kui tulevasel tagasivõitmisel ei ole realistlikku perspektiivi ning kogu tagatis on realiseeritud või Kontsernile üle antud. Kui väärtuse langusest tuleneva hinnangulise kahjumi summa hilisemal aastal suureneb või väheneb sündmuse tõttu, mis leiab aset pärast väärtuse languse kajastamist, suurendatakse või vähendatakse varem kajastatud väärtuse langusest tulenevat kahjumit allahindluse konto korrigeerimise kaudu. Kui mahakantud vara hiljem laekub, krediteeritakse saadud summa kasumiaruandes finantskulu all.

Kontsern hindab korrigeeritud soetusmaksumuses kajastatavate võlainstrumentide eeldatavat krediidikahjumit mineviku ja tuleviku informatsiooni baasil. Rakendatav väärtuse languse meetodika sõltub sellest, kas krediidirisk on oluliselt suurenenud. Kontserni raha ja raha ekvivalendid on kõrge krediidireitinguga pankades ning tulenevalt sellest ei ole tegemist kõrgendatud riskiga instrumendiga, seetõttu kajastatakse raha ja raha ekvivalentide puhul 12 kuu oodatav krediidikahjum. Kui krediidirisk tõuseb, siis kajastatakse eluea eeldatav krediidikahjum.

Nõuetele ostjate vastu, kus puudub oluline finantseerimise komponent, rakendab Kontsern IFRS 9 järgi lubatud lihtsustatud lähenemist ning arvestab nõuete allahindlust nõuete pikkuse oodatava

krediidikahjumina nõuete esmasel kajastamisel. Kontsern kasutab allahindluse maatriksit, kus allahindlus arvutatakse nõuetele lähtudes erinevatest aegumiste perioodidest.

Finantskohustused

Finantskohustused klassifitseeritakse mõõdetuna kas korrigeeritud soetusmaksumuses või õiglases väärtuses muutustega läbi kasumiaruande. Finantskohustus klassifitseeritakse õiglases väärtuses muutustega läbi kasumiaruande, kui seda hoitakse kauplemise eesmärgil, see on tuletisinstrument või see on sellisena kajastatud esmasel kajastamisel. Finantskohustused õiglases väärtuses muutustega läbi kasumiaruande hinnatakse õiglases väärtuses ning puhaskasum ja -kahjum, sealhulgas mis tahes intressikulud, kajastatakse kasumiaruandes. Muud finantskohustused kajastatakse korrigeeritud soetusmaksumuses, kasutades sisemise intressimäära meetodit.

Kõiki finantskohustusi kajastatakse algselt õiglases väärtuses, millest on maha arvestatud tehingukulud. Lühiajaliste finantskohustuste korrigeeritud soetusmaksumus on üldjuhul võrdne nende nominaalväärtusega, mistõttu lühiajalisi finantskohustusi kajastatakse finantsseisundi aruandes tasumisele kuulavas summas. Pikaajaliste finantskohustuste korrigeeritud soetusmaksumuse arvestamiseks võetakse nad algselt arvele saadud tasu õiglases väärtuses (millest on maha arvatud tehingukulutused), arvestades järgnevatel perioodidel kohustustelt intressikulu sisemise intressimäära meetodil.

Kontserni finantskohustused hõlmavad võlgu hankijatele ja muid kohustusi, arvelduslaene, laene ja krediite, faktooringuid, finantsgarantiilepinguid ja saneerimiskava järgseid kohustusi.

Regressiõigusega *faktooringut* kajastatakse kui finantseerimistehingut (s.t. nõuete tagatisel võetud laenu) ning nõuet kajastatakse finantsseisundi aruandes kuni see on laekunud või regressiõigus on aegunud. Faktooringtehingust tekkinud faktooringkohustust kajastatakse analoogselt muude võlakohustustega.

Regressiõiguseta faktooringut kajastatakse nõude müügina ja kulu nõuete müügist kajastatakse finantskuluna.

Pärast esmast kajastamist mõõdetakse finantskohustusi korrigeeritud soetusmaksumuses, kasutades efektiivse intressimäära meetodit. Igasugune erinevus laekunud summade (miinus tehingukulud) ja saadavate laenumaksete vahel kajastatakse kasumiaruandes.

Finantskohustus liigitatakse lühiajaliseks, kui selle tasumise tähtaeg saabub vähem kui 12 kuu jooksul pärast bilansikuupäeva või kui Kontsernil pole tingimusteta õigust kohustuse tasumist edasi lükata rohkem kui 12 kuud pärast bilansikuupäeva. Laenukohustusi, mille tagasimakse tähtaeg on 12 kuu jooksul bilansipäevast, kuid mis refinantseeritakse pikaajaliseks pärast bilansipäeva, kuid enne aastaaruande kinnitamist, kajastatakse lühiajalistena. Samuti kajastatakse lühiajalistena laenukohustusi, mida laenuandjal oli õigus bilansipäeval tagasi kutsuda laenulepingutes sätestatud tingimuste rikkumise tõttu.

Finantskohustuse kajastamine lõpetatakse sellest tuleneva kohustuse täitmisel, tühistamisel või aegumisel. Kui olemasolev finantskohustus asendatakse sama laenuandja poolt muu kohustusega, millel on oluliselt erinevad tingimused, või kui muudetakse oluliselt olemasoleva kohustuse tingimusi, käsitletakse vastavat asendamist või muutmist esialgse kohustuse kajastamise lõpetamisega ja uue kohustuse kajastamisega, ning vastavate bilansiliste maksumuste vaheline erinevus kajastatakse kasumiaruandes.

Finantsinstrumentide saldeerimine

Finantsvarad ja finantskohustused saldeeritakse ning netosumma kajastatakse konsolideeritud finantsseisundi aruandes siis ja üksnes siis, kui on olemas kehtivalt jõustatav õigus kajastatud summade

saldeerimiseks ning on olemas tasaarveldamise kavatsus või kavatsus realiseerida varad ja arveldada kohustused samaaegselt.

Finantsinstrumentide õiglane väärtus

Aktiivsel turul mittekaubeldavate finantsinstrumentide puhul määratakse õiglane väärtus kindlaks sobiva hindamismeetodi abil. Sellised meetodid võivad hõlmata mitteseotud osapoolte vaheliste hiljutiste turutehingute kasutamist; võrdlusi olulises osas sarnase teise instrumendi hetkel kehtiva õiglase väärtusega, diskonteeritud rahavoogude analüüsi või muude hindamismudelite kasutamist.

Kohustuslik reservkapital

Vastavalt Eesti Vabariigi äriseadustikule ja emaeetevõtte põhikirjale teeb ettevõtte igal majandusaastal osanikele jooksva aasta jaotatavast puhaskasumist vähemalt 5% eraldise kohustuslikku reservkapitali, kuni reservkapital moodustab vähemalt 10% aktsiakapitalist. Kohustuslikku reservkapitali ei tohi dividendidena välja maksta, ent seda tohib kasutada kahjumi katmiseks, kui kahjumit ei ole võimalik katta vabast omakapitalist. Kohustuslikku reservkapitali võib kasutada ka Kontserni aktsiakapitali suurendamiseks.

Välisvaluutad

Kontserni arvestusvaluutaks on euro, mis on ka konsolideeritud finantsseisundi aruannete esitusvaluutaks, kõiki teisi valuutasid loetakse välisvaluutadeks.

Välisvaluutas toimunud tehingud on kajastatud eurodes ümberhinnatuna tehingupäeval kehtinud Euroopa Keskpanga valuutakursi järgi. Kõik välisvaluutas fikseeritud rahalised varad ja -kohustused hinnatakse bilansipäeval ümber eurodesse ametlikult kehtivate Euroopa Keskpanga valuutakursside alusel.

Välisvaluutas fikseeritud soetusmaksumuses mõõdetavad mitterahalised varad ja kohustused arvestatakse ümber, kasutades algse tehingu kuupäeval kehtinud valuutakurssi. Välisvaluutas fikseeritud õiglases väärtuses mõõdetavad mitterahalised varad ja kohustused arvestatakse ümber, kasutades õiglase väärtuse määramise kuupäeval kehtinud valuutakurssi. Mitterahaliste varade ja kohustuste ümberarvestamisest tulenev kasum või kahjum kajastatakse koos vastava vara või kohustusega seotud kasumi või kahjumiga, millest tulenes valuutakursivahe (valuutakursivahed varadelt ja kohustustelt, mille kasum või kahjum kajastatakse muu koondkasumi all või kasumiaruandes, kajastatakse samuti vastavalt muu koondkasumi all või kasumiaruandes).

Müügitulu kajastamine

Müügitulu on tulu, mis tekib kliendilepingutest Kontserni tavapärase äritegevuse käigus. Müügitulu kajastatakse tehinguhinnas. Tehinguhind on kogutasu, mida Kontsernil on õigus saada lubatud kaupade ja teenuste kliendile üleandmise eest ja millest on maha arvutatud kolmandate isikute nimel kogutavad summad. Kontsern kajastab müügitulu siis, kui kontroll kauba või teenuse üle antakse üle kliendile, lähtudes tarneklauslitest. Sellega loetakse teostamiskohustus täidetuks.

Kontsernil puuduvad lepingud, kus periood kliendile lubatud kaupade või teenuste üleandmise ja kliendilt makse saamise vahel oleks pikem kui üks aasta. Sellest tulenevalt ei korrigeeri Kontsern tehinguhinda raha ajaväärtuse mõju osas. Kontsernil on kliendilepinguid, milles on teatud tingimustel kokku lepitud kauba tagastusõigus. Seoses piimatoodete lühikese realiseerimisajaga on kaubatagastused kajastatud käibevähendusena samas majandusaastas, kui tulu kliendilepingutest.

Kliendilepingutest tulenevad allahindlused on kajastatud müügikäibe vähendusena. Müügiesenduskulud kajastatakse käibevähendusena kui ei ole täpselt identifitseeritav millist toodet või teenust kliendi käest osteti.

Valitsusepoolne sihtfinantseerimine

Valitsusepoolset sihtfinantseerimist kajastatakse siis, kui on tõenäoline, et sihtfinantseerimine saadakse ja kõik sellega seotud tingimused suudetakse täita. Kui sihtfinantseerimine on seotud kuluartikliga, kajastatakse see tuluna sellise perioodi jooksul, mis on vajalik sihtfinantseerimise süsteemseks vastavusse viimiseks kuludega, mida see on kavandatud kompenseerima. Kui sihtfinantseerimine on seotud varaga, kajastatakse see tulevaste perioodide tuluna ning kantakse sealt tulusse võrdsetes summates sellega seotud vara eeldatava kasuliku eluea jooksul. Valitsusepoolse sihtfinantseerimise kajastamiseks kasutatakse brutomeetodit.

Tulumaks

Tulumaksuseaduse kohaselt ei ole Eesti äriühingud kohustatud maksma tulumaksu mitte kasumilt, vaid makstavatelt dividendidelt. Kuni 31.12.2018 oli dividendi tulumaksumääraks 20/80 väljamakstud netodividendidelt. Alates 01.01.2019 muutus tulumaksuseadus, mille kohaselt saavad ettevõtted kasutada, regulaarselt makstavatele dividendidele, soodusmaksumäära 14/86. 14/86 soodusmaksumäära saab kasutada alates 01.01.2019 makstavatele dividendidele, millest kolmandikule eelmisel majandusaastal makstud dividendidest osale rakendub soodusmaksumäär 14/86 ning ületatavale makstavale dividendide osale rakendub maksumäär 20/80. 14/86 soodusmaksumäära saab kasutada viimase kolme aasta keskmise väljamakstud dividendi summa ulatuses. Kuna tulumaksu makstakse mitte kasumilt, vaid dividendidelt, pole ajutisi erinevusi maksubaaside ning edasilükkunud tulumaksu varade ja kohustusi tekitavate varade ja kohustuste bilansiliste jääkmaksumuste vahel.

Makstavatelt dividendidelt tasumisele kuuluvat tulumaksu kajastatakse kasumiaruandes kuluna dividendide väljamaksmisest teatamise hetkel.

Maksimaalne tulumaksukohustus, mis kaasneb vaba omakapitali dividendidena väljamaksmisega, on avalikustatud konsolideeritud raamatupidamise aastaaruandes, lisas 28.

Rendiarvestuse põhimõtted

Kontsern on rakendanud IFRS 16, kasutades modifitseeritud tagasiulatuvat lähenemisviisi, ning seetõttu ei ole võrdlusinformatsiooni korrigeeritud ning võrdlusperioodi informatsioon kajastab jätkuvalt standardite IAS 17 ja IFRIC 4 nõudeid. IAS 17 ja IFRIC 4 arvestuspõhimõtted on üksikasjalikult avalikustatud eraldi IFRS 16 arvestuspõhimõtetest. IFRS 16 ülemineku mõju on avalikustatud alapeatükis „Uute ja muudetud IFRS standardite ja IFRIC-i tõlgenduste rakendamine“.

Rendiarvestuspõhimõtted alates 01.01.2019

Lepingu sõlmimisel hindab Kontsern, kas leping on rendileping või kas leping sisaldab endas renti. Leping on rendileping (või sisaldab endas renti), kui leping annab õiguse kontrollida ja kasutada kindlaksmääratud vara teatud aja jooksul tasu eest. Hindamaks, kas leping annab õiguse kontrollida ning kasutada vara, kasutab Kontsern IFRS 16 rendi definitsiooni.

Neid arvestuspõhimõtteid rakendatakse lepingutele, mis on sõlmitud 1. jaanuaril 2019 või hiljem.

Kontsern rentnikuna

Rendikomponenti sisaldava lepingu sõlmimisel või muutmisel jaotab Kontsern lepingus sisalduva tasu igale rendikomponendile selle eraldiseisva hinna alusel.

Rendid kajastatakse kasutusõiguse varana põhivarade ning rendikohustusena võlakohustuste hulgas rendi alguse kuupäeval. Kasutusõiguse vara mõõdetakse algselt soetusmaksumuses, mis koosneb rendikohustuse

algsummast. Rendikohustuse algsummat korrigeeritakse tehtud ettemaksete võrra, tehtud otseste kulutuste võrra ning taastamiskulude võrra (mis tulenevad vara demonteerimisest ning taastamisest). Saadud summast on maha arvatud saadud rendisoodustused. Rendimakse jaotatakse rendikohustuse põhiosa tagasimakseteks ja finantskuluks (intressikulu). Finantskulud jaotatakse rendiperioodile arvestusega, et intressimäär on igal ajahetkel kohustuse jääkväärtuse suhtes sama.

Kasutusõiguse vara amortiseeritakse lineaarselt rendi alguskuupäevast kuni rendiperioodi lõpuni, välja arvatud juhul, kui rendilepinguga antakse alusvara omandiõigus Kontsernile rendiperioodi lõpus üle või kui kasutusõiguse vara jääkväärtus viitab sellele, et Kontsern plaanib kasutada vara väljaostuoptsiooni. Sellisel juhul amortiseeritakse kasutusõiguse vara alusvara kogu kasuliku eluea jooksul, mis määratakse samadel alustel nagu vastavate Kontserni poolt omatavate materiaalsete põhivarade puhul. Lisaks vähendatakse kasutusõiguse vara väärtuse langusest tulenevate kahjumite korral. Samuti korrigeeritakse kasutusõiguse vara rendikohustuse teatud ümberhindamistel.

Rendikohustust mõõdetakse finantsseisundi aruandes algselt rendimaksete nüüdisväärtuses, mida ei ole veel makstud rendisuhte alguskuupäevaks. Rendimaksed diskonteeritakse, kasutades rendi sisemist intressimäära või rentniku alternatiivset laenuintressimäära. Alternatiivne intressimäär on intressimäär, mida Kontsern peaks maksma kui ta finantseeriks sarnase vara kasutusõiguse ostmist laenuga.

Rendimaksed sisaldavad järgneva rendiperioodi jooksul tehtavaid makseid:

- fikseeritud rendimaksed miinus rendileandja poolt rentnikule tehtud maksed või kulude hüvitised;
- muutuvad rendimaksed, juhul kui need muutuvad vastavalt mingile indeksile või määrale (näiteks inflatsioon, tarbijahinnaindeks);
- võimaliku jääkväärtuse garantiiga kaasnevad maksed rentnikult;
- renditava vara väljaostmise, rendiperioodi pikendamise või katkestamise optsioonide kasutamisega kaasnevad maksed (juhul kui juhtkond on hinnanud optsiooni kasutamist piisavalt kindlaks ning nende optsioonide kasutamine on võetud arvesse rendiperioodi pikkuse arvestamisel).

Renditava vara (rendivara) soetusmaksumus peab sisaldama järgmisi komponente:

- rendimaksete nüüdisväärtus;
- rentniku poolt rendilepingu sõlmimisega kaasnenud otsekulud (kui need on olulises summas);
- enne rendilepingut vara soetamise eest tehtud maksed;
- juhul kui rendileping seda nõuab, siis renditava vara seisukorra taastamise või renditava vara eemaldamisega kaasnevad kulud.

Rendilepingu pikkuse määramisel hindab juhtkond pikendamise- ja katkestamisoptsioonide realiseerimise tõenäosust, võttes arvesse kõiki teadaolevaid asjaolusid, mis tekitavad majandusliku stiimuli optsioonide kasutamiseks. Rendilepingu pikendamisoptsioonidega hõlmatud perioodid (või perioodid pärast katkestamisoptsiooni) arvatakse rendiperioodi hulka siis, kui on piisavalt kindel, et pikendamisoptsiooni kasutatakse (või katkestamisoptsiooni ei kasutata). Juhtkond vaatab oma hinnangud seoses pikendamise- ja katkestamisoptsioonidega üle, kui juhtkonna otsusel on toimunud oluline sündmus, mis mõjutab tema alget hinnangut optsioonide kasutamise tõenäosuse osas või kui on muutunud rendilepingu katkestamise periood.

Rendikohustust mõõdetakse korrigeeritud soetusmaksumuses. See arvutatakse ümber siis, kui tulevastest rendimaksetes on muutusi, mis tulenevad indeksist või määrast, kui muutub hinnang garanteeritud jääkväärtuse summa osas või kui Kontsern muudab oma hinnangut selle osas, kas soovitakse kasutada vara väljaostu, rendi pikendamise või lõpetamise võimalusi. Samuti mõõdetakse rendikohustust ümber kui muutuvad fikseeritud maksed (sealhulgas sisuliselt fikseeritud rendimaksed).

Kui rendikohustust hinnatakse ümber ülal loetletud põhjustel, tehakse kasutusõiguse vara bilansilises maksumuses vastav korrigeerimine. Rendikohustuse muudatuse mõju kajastatakse kasumiaruandes, kui kasutusõiguse vara bilansiline maksumus on vähendatud nullini.

Lühiajalisi rente ja väheväärtusliku vara rente kajastatakse rendiperioodi jooksul lineaarselt koondkasumiaruandes kuluna.

Kontsern rendileandjana

Rendikomponenti sisaldava lepingu sõlmimisel või rendilepingu muutmisel jaotab Kontsern lepingus sisalduva tasu igale rendikomponendile nende eraldiseisvate hindade alusel.

Kui Kontsern tegutseb rendileandjana, määrab Kontsern rendi alguses kindlaks, kas rendileping on kapitalirent või kasutusrent. Iga rendilepingu klassifitseerimiseks hindab Kontsern, kas rendilepinguga antakse üle praktiliselt kõik alusvara omandiga seotud riskid ja hüved. Kui antakse, siis sel juhul on tegemist kapitalirendiga. Kui ei anta, siis on tegemist kasutusrendiga. Selle hinnangu ühe osana hindab Kontsern ka teatud indikaatoreid (näiteks seda, kas rent on sõlmitud suurema osa vara majanduslikust elueast). Kui rendileping sisaldab endas nii rendi kui ka mitte-rendi komponente, rakendab Kontsern IFRS 15 arvestuspõhimõtteid, et jaotada rendilepingu tasu komponentide vahel.

Kontsern kajastab kasutusrendi alusel saadud rendimakseid lineaarselt tuluna rendiperioodi jooksul kasumiaruandes. Üldiselt ei erinenud Kontserni kui rendileandja võrdlusperioodil rakendatud arvestusmeetodid IFRS 16-st.

Rendiarvestuspõhimõtted kuni 31.12.2018

Kontsern rentnikuna

Kapitalirendiks loetakse renditehinguid, mille puhul kõik olulised vara omandiga seotud riskid ja hüved kanduvad üle rentnikule, kusjuures vara tegelik omandiõigus võib ja võib ka mitte rentnikule rendiperioodi lõpus üle minna.

Vara, mis on soetatud kapitalirendi tingimustel, kajastatakse alates rendilepingu jõustumisest finantsseisundi aruandes õiglasest väärtusest või rendimaksete miinimumsumma nüüdisväärtusest, kui see on väiksem. Kapitalirendi tingimustel soetatud materiaalse põhivara kulum kajastatakse samadel põhimõtetel ettevõtte enda omanduses oleva põhivaraga. Kui omandiõiguse üleminek rendiperioodi lõpul ei ole kindel, amortiseeritakse vastav põhivaraobjekt kas rendiperioodi või kasuliku eluea jooksul, sõltuvalt sellest kumb on lühem. Minimaalsed rendimakse jagatakse rendikohustuse põhiosa tagasimakseteks ja finantskuluks. Finantskulu kajastatakse kogu rendiperioodi jooksul selliselt, et aluseks olev intressimäär on rendikohustuse jääkväärtuse suhtes muutumatu.

Kõiki ülejäänud renditehinguid käsitletakse kasutusrendina. Kasutusrendi puhul kajastab renditavat vara oma finantsseisundi aruandes rendileandja. Laekuvad ja tasutavad kasutusrendi maksed periodiseeritakse rendiperioodi jooksul lineaarselt tuluna või kuluna.

Laenukasutuse kulutused

Laenukasutuse kulutused, mis on otseselt omistatavad sellise vara soetamisele, ehitamisele või tootmisele, mille otstarbekohasusse kasutus- või müügivalmidusse viimine võtab olulisel määral aega, kapitaliseeritakse osana vastava vara soetusmaksumusest. Kõik muud laenukasutuse kulutused kantakse kulusse nende esinemise perioodil. Laenukasutuse kulutused koosnevad intressikulust ja muudest kuludest, mis on majandusüksusel tekkinud seoses rahaliste vahendite laenamisega.

Eraldised

Eraldised kajastatakse siis, kui Kontsernil on möödunud sündmuse tagajärjel eksisteeriv kohustus (juriidiline või hüpoteetiline) ja on tõenäoline, et majanduslikku kasu sisaldavate ressursside väljavool on vajalik kohustuse täitmiseks ning kohustuse suurus on võimalik usaldusväärselt hinnata. Kui Kontsern prognoosib eraldise osalist või täielikku hüvitamist, näiteks kindlustuslepingu alusel, kajastatakse hüvitamine eraldi varana, kuid üksnes siis, kui hüvitamine on praktiliselt kindel. Eraldisega seotud kulu esitatakse kasumiaruandes ilma hüvituseta.

Kui raha ajaväärtuse mõju on oluline, diskonteeritakse eraldisi, kasutades kehtivat maksueelset määra, mis peegeldab vajaduse korral kohustusele isemast riski. Diskonteerimise kasutamise korral kajastatakse eraldise suurenemine aja möödumise tõttu finantskuluna.

Tingimuslikud kohustused

Lubadused, garantiid ja muud kohustused, mille realiseerumine on vähetõenäoline või millega kaasnevate kulutuste suurus ei ole võimalik piisava usaldusväärsusega hinnata, kuid mis teatud tingimustel võivad tulevikus muutuda kohustusteks, on avalikustatud aastaaruande lisades.

Seotud osapooled

Seotud osapooled on aktsionärid, töötajad, juhtkonna liikmed, nende lähisugulased ja äriühingud, kes otseselt või kaudselt, mitme vahendaja kaudu, kontrollivad aruandekohustuslast või on aruandekohustuslase kontrolli all eeldusel, et nimetatud suhe annab ühele poolele õiguse kontrollida või avaldada olulist mõju teisele poolele finants- ja tegevusotsuste langetamisel.

Info seotud osapoolte vaheliste nõuete/kohustuste ja tulude/kulude kohta on esitatud lisas 27.

Bilansipäeva järgsed sündmused

Olulisi asjaolusid, mis mõjutavad varade ja kohustuste hindamist ning ilmnevad bilansipäeva ja konsolideeritud finantsseisundi aruannete koostamise kuupäeva vahel ning on seotud aruandeperioodil või varem toimunud tehingutega, kajastatakse raamatupidamisaruannetes.

Hilisemaid sündmusi, mida ei ole varade ja kohustuste hindamisel arvesse võetud, ent millel on oluline mõju järgmisele majandusaastale, avalikustatakse aastaaruande lisades.

4. Kriitilise tähtsusega raamatupidamisotsused, peamised ebakindluse allikad ja finantsriskid

Juhtkonna otsused ja hinnangud

Kontserni konsolideeritud finantsaruannete koostamine nõuab juhtkonnalt otsuste, eelduste ja prognooside tegemist ning hinnangute andmist, mis mõjutavad kajastatud tulude, kulude, varade ja kohustuste summasid, ning tingimuslike kohustuste avaldamist aruandeperioodi lõpu seisuga. Nende eelduste, prognooside ja hinnangutega seotud ebakindlus võib siiski kaasa tuua tulemusi, mis nõuavad mõjutatud vara või kohustuse bilansilise maksumuse olulisi korrigeerimisi tulevastel perioodidel.

Juhtkonna otsuseid ja hinnanguid on järjepidevalt läbi vaadatud ja nende aluseks on ajaloolised kogemused ja muud tegurid, sealhulgas tulevikus toimuvate sündmuste prognoosid, mida hetkeolukorras mõistlikuks loetakse.

Olemasolevad asjaolud ja prognoosid tulevaste arengute kohta võivad aga muutuda turu muutuste või väljaspool Kontserni kontrolli aset leidvate asjaolude tõttu, seetõttu hinnanguid ja nende aluseks olevaid prognoose vaadatakse läbi jooksvalt. Raamatupidamise kohta antud hinnanguid kajastatakse perioodil, mil hinnangut korrigeeritakse, kui korrigeerimine puudutab üksnes vastavat perioodi, või korrigeerimise perioodil ja tulevastel perioodidel, kui korrigeerimine puudutab nii jooksvat perioodi kui ka tulevase perioodi.

Juhtkonnalt suuremat hoolikust nõudvad või keerukamad valdkonnad või valdkonnad, kus eeldustel ja hinnangutel on konsolideeritud finantsseisundi aruannete seisukohast märkimisväärne tähtsus, on:

- Kinnisvarainvesteeringute õiglase väärtuse hindamine

Kontsern kajastab oma kinnisvarainvesteeringuid õiglases väärtuses, kajastades õiglase väärtuse muutused kasumiaruandes.

2019. aasta lõpus telliti kinnisvarainvesteeringutele hindamine sõltumatu hindaja poolt. Vastavalt hindamise tulemusele korrigeeriti kinnisvarainvesteeringute õiglast väärtust.

Kinnisvarainvesteeringu õiglane väärtus seisuga 31.12.2019 oli 1 107 000 eurot (31.12.2018: 850 000 eurot). Detailsem informatsioon on avalikustatud lisas 7.

- Firmaväärtuse langus

Kontsern kontrollib firmaväärtuse langust vähemalt kord aastas. Selleks hinnatakse nende raha genereerivate üksuste kasutusväärtust, millele firmaväärtus on jagatud. Kasutusväärtuse kindlaksmääramiseks peab juhtkond andma hinnangu raha genereeriva üksuse eeldatavatele tulevastele rahavoogudele ning valima kohase diskontomäära nende rahavoogude nüüdisväärtuse arvutamiseks. Firmaväärtuse bilansiline maksumus 31.12.2019 seisuga oli 27 562 164 eurot (31.12.2018: 27 562 164 eurot). Seisuga 31.12.2019 ja 31.12.2018 firmaväärtuse allahindlusvajadust ei tuvastatud. Üksikasjalikumalt käsitletakse firmaväärtust lisas 8.

- Materiaalse põhivara ning immateriaalse põhivara kasuliku eluea määramine

Juhtkond on andnud hinnangu materiaalse põhivara ning immateriaalse põhivara kasulikule elueale võttes aluseks äritegevuse mahu, vastava ala kogemused ja tulevikuväljavaated. Lisas 3 on avalikustatud juhtkonna hinnang Kontserni materiaalse põhivara ning immateriaalse põhivara kasulikele eluigadele.

- Müügiedenduskulude kajastamine

Juhtkond on andnud hinnangu Kontserni müügiedenduskulude kajastamisele, võttes aluseks kriteeriumi, kas saadud teenus on eristatav või mitte. Eristatavad kulud kajastatakse aruandeperioodi turustuskuludes, kõik ülejäänud müügiedendusega seotud kulud kajastatakse aruandeperioodi müügikäibe vähendusena.

- Edasilükkunud tulumaksu kajastamine

2018. aastal hakkas Läti kehtima uus tulumaksusüsteem, mis sarnaneb Eesti omaga. Selle rakendamisel hakati aga edasilükkunud tulumaksu konsolideeritud IFRS-aruannetes kajastama viisil, mis erineb Eestis seni kasutusel olnud käsitlest. Läti käsitle kohaselt tuleb tütar-, sidus- ja ühissettevõtetesse ning filiaalidesse tehtud investeeringutelt tekkivat edasilükkunud tulumaksu kajastada ka siis, kui need investeeringud asuvad riikides, kus ettevõtte tulumaks kuulub tasumisele kasumi jaotamisel (näiteks Eesti ja Läti), välja arvatud juhul, kui kontsern suudab kontrollida maksustatavate ajutiste erinevuste tühistumise ajastamist ja nende tühistumine lähimas tulevikus ei ole tõenäoline. Eestis seni kasutusel olnud käsitle kohaselt edasilükkunud tulumaksukohustist sellisel juhul ei kajastata. Praeguseks ei ole Eestis kujunenud ühtset seisukohta, kumb käsitle on õige. Rahandusministeerium on küsinud IFRS-standardite

tõlgendamise komitee (IFRIC) arvamust standardi IAS 12 *Tulumaks* korrektse tõlgendamise kohta. Aastaruande esitamise kuupäeva seisuga ei ole IFRIC oma seisukohta veel avaldanud.

Kontserni juhatus on otsustanud jätkuvalt rakendada tütar- ja sidusettevõtetesse tehtud investeeringute puhul edasilükkunud tulumaksukohustise arvestamisel seni kehtinud arvestuspõhimõtet. Selle kohaselt on riikides, kus ettevõtte tulumaks tuleb tasuda kasumi jaotamisel (näiteks Eesti ja Läti), edasilükkunud tulumaksukohustis alati null, kuna vastavalt IAS 12 paragrahvide 52A mõõdetakse nendes riikides asuvatel investeeringutelt tekkivat edasilükkunud tulumaksukohustist jaotamata kasumile kehtiva 0% tulumaksumääraga.

Finantsriskid

Kontserni peamised finantskohustused hõlmavad laene ja krediite, võlgu hankijatele ja muid kohustusi ning finantsgarantiilepinguid. Selliste finantskohustuste peamiseks eesmärgiks on rahastada Kontserni tegevusi ja anda garantiisid Kontserni tegevuste toetamiseks. Kontsernil on laenu- ja muud nõuded, nõuded ostjate vastu ja muud nõuded ning raha ja lühiajalised hoiused, mis tulenevad otseselt tema tegevustest.

Kontserni mõjutavad alltoodud riskid.

Tururisk

Piimatööstus on keskendunud jaemüügitoodete müügile kohalikul turul. Mahutoodete peamiseks ekspordipiirkonnaks on Euroopa, kuid tooteid turustatakse ka mujal maailmas. Kontserni äritegevuse tulemit mõjutavad valitsev piimandusturu olukord, turuhindade tase, arengu- ja uurimiskulude maht, tootmiskulude tase, suhted piimatootjatega ja suurl klientidega. Kontserni tootmiskulude tasemele avaldab kõige suuremat mõju toorpiima kokkuostuhind ja selle kõikumine ning globaalne majanduskeskkond.

Tururisk on risk, et finantsinstrumendi tulevaste rahavoogude õiglane väärtus kõigub muutuste tõttu turuhindades. Turuhinnad hõlmavad järgmisi riskiliike: intressimäära risk, valuutarisk, tooraine hinna risk. Finantsinstrumendid, mida mõjutab tururisk, hõlmavad laene ja hoiuseid.

Allpool kirjeldatud sensitiivsusanalüüsid on esitatud seisuga 31. detsember 2019 ja 31. detsember 2018. Sensitiivsusanalüüside tegemisel on võetud aluseks, et puhaskäiguvuse summa, võla fikseeritud intressimäära ja muutuva intressimäära suhe ning välisvaluutas finantsinstrumentide osakaal on konstantne.

Sensitiivsusanalüüside arvutustes on kasutatud järgmisi eeldusi: kasumiaruande objekti sensitiivsuseks on vastavate tururiskide eeldatavate muutuste mõju. Selle aluseks on 31. detsembril 2019 ja 31. detsembril 2018 hoitavad finantsvarad ja -kohustused. Kontsern ei kasuta riskide maandamisinstrumente.

Poliitilised ja rahvusvahelised riskid

Kontsern on avatud ekspordiga seotud riskidele. Kontserni äritegevust ja finantstulemusi mõjutavad alltoodud rahvusvahelised riskid:

- välisriikide majanduslik ja poliitiline ebastabiilsus;
- konfiskeerimine ja lepingute olematuks tunnistamine, mis on tingitud sõjast, terrorismist, rahvarahutustest;
- piirangud välisvaluuta ringluses, sanktsioonid, maksundust, kaubandust ja investeeringuid mõjutavate seaduste ja määruste vastuvõtmine ja muutmine.

Kontsern ei saa tagada, et ei jää ebasoodsate rahvusvaheliste arengute objektiks oma ekspordi tegevuse suhtes või on piisavalt kindlustatud võimalike kahjude tekkimise eest selliste riskide puhul.

Maailma riikides kehtivad regulatsioonid

Kontserni äritegevus on maailma riikide ja omavalitsuste seaduste ja määruste objektiks. Vaatamata sellele, et Kontsern omab mitmeid rahvusvahelise tähtsusega sertifikaate, mis kehtivad teatud piirkondades või kindlatel rahvusvahelistel turgudel, võib Kontserni suutlikkus müüa toodangut vastavates riikides olla kahjustatud kohalike seaduste muutmise tõttu.

Kehtivate seaduste ja määruste muutus või uute regulatsioonide vastu võtmine võivad kahjustada Kontserni äritegevust, majandus- ja finantstulemusi. Kontsern ei saa ennustada, millisel määral tema tulevased rahavood ja kasumid võivad olla mõjutatud uute kohustuslike õigusnormide poolt.

Haiguspuhangud

2019. aasta lõpus saabusid Hiinast esmakordselt teated COVID-19 (koroonaviiruse) kohta. Aasta lõpuks oli Maailma Tervishoiuorganisatsioonile teatatud tundmatu viiruse piiratud levikust. 2020. aasta esimeste kuude jooksul levis viirus juba üle maailma ja selle negatiivne mõju on pidevalt kogunud hoogu. Juhtkond jätkab selle potentsiaalse mõju jälgimist ja rakendab kõik vajalikud meetmed, et leevendada selle mis tahes mõju Kontsernile. Täiendavat infot bilansipäevajärgsete sündmuste kohta on toodud lisas 29.

Tooraine hinnarisk

Euroopa ja maailma piimanduses toimuv mõjutab otseselt ka Eesti piimandussektorit, millest suurimat mõju omab tooraine hindade kõikumine. Viimaste aastate jooksul on olnud Kontserni peamiseks riskiteguriks ebastabiilsus tooraine sisseostuhindades, kuna sisend- ja väljundhindade vahel on piisav ajaline inerts.

Kontserni põhitegevus nõuab pidevat varustatust piimaga ja seetõttu ka piimatootjatelt toorpiima ostmist/kogumist. Viimasel aastal on ettevõtte keskendunud enam kontserni tootmisüksuste vahetus läheduses paiknevatest farmidest piima varumisele, et vähendada logistilisi kulusid ning kindlustada kvaliteetsem ja operatiivsem tarneahel.

Kontserni hinnangul, kui kõik muud muutujad on konstantsed, on tooraine hinna muutuse mõju Kontserni maksueelsele kasumile järgmine: tooraine hinna suurenemine 10% võrra toob kaasa brutokasumi vähenemise 5,4 miljoni euro võrra.

Tooraine saadavus

Eesti piim on kõrge kvaliteediga ning seda on lihtne koguda põllumajandussektori geograafilise kontsentratsiooni ja kaasaegsuse tõttu. 2019. aasta Eesti piima kokkuostumaht kasvas eelmise aastaga võrreldes 2% võrra, jõudes 763 miljoni kilogrammini aastas. Kahjuks aga püsib jätkuvalt situatsioon, kus kohalikud piimatöötajad on sunnitud konkureerima välismaiste, eelkõige Läti ja Leedu, toorpiima kokkuostjatega.

Intressimäära risk

Intressimäära risk on risk, et finantsinstrumendi õiglane väärtus või tulevased rahavood kõiguvad turu intressimäärade muutuste tõttu. Kontserni avatus turu intressimäärade muutuste riskile on eelkõige seotud Kontserni muutuva intressimääraga lühi- ja pikaajaliste võlakohustustega. Kontserni intressirisk piirdub EURIBOR'i kõikumisega.

Seisuga 31.12.19 oli nii 1 kuu, 3 kuu kui ka 6 kuu euribor negatiivne. Kontserni poolt sõlmitud krediitilepingutes on rakendatud negatiivse euribori määra korral nullmäära. Kontserni hinnangul, kui kõik muud muutujad on konstantsed, on muutuva intressimääraga laenude ja krediitide mõju Kontserni maksueelsele kasumile järgmine:

Euribori tõus tasemele	31.12.2019	31.12.2018
0,5%	- 196 052	- 203 891
1,0%	- 392 104	- 433 914
1,5%	- 588 156	- 650 870

Kontsern ei kasuta finantsinstrumente intressimäärade kõikumisest tuleneva riski maandamiseks. Laenukohustuste vähenemise tõttu väheneb ka Kontserni avatus EURIBOR'i tõusust tekkiva riski osas. Keskmisi laenuintresse on käsitletud lisas 14.

Välisvaluuta risk

Välisvaluuta risk on risk, et tulevased rahavood kõiguvad vahetuskursside muutuste tõttu. Kontserni avatus vahetuskursside muutuste riskile on äärmiselt madal, kuna valdav osa tehingud ja lepingud vormistatakse eurodes.

Müügilepingutega seotud kontsentratsiooni risk

Kontserni äritegevus sõltub klientidega sõlmitud lepingutest tootesortimendi ja rakendatavate boonuste osas. Toodete sortimendist eemaldamine mõne suurima jaeketi poolt võib oluliselt mõjutada Kontserni finantstulemusi ja konkurentsivõimet, seetõttu tegeleb Kontsern igapäevaselt kliendibaasi laiendamise ja uute turgude otsimisega.

Krediidirisk

Klientide poolt maksetingimuste rikkumine ja maksetega viivitamine avaldab negatiivset mõju Kontserni likviidsusele.

Krediidirisk on risk, et vastaspool ei täida finantsinstrumendist või kliendilepingust tulenevaid kohustusi, mis toob kaasa finantskahju. Kontsern on avatud krediidiriskile, mis tuleneb põhitegevusest (eelkõige nõuetest ostjate vastu) ja finantseerimistegevusest, sealhulgas väljaantud lühiajalistest laenudest.

Nõuded ostjate vastu

Klientidega seotud krediidiriski juhitakse Kontserni kõigis äriüksustes, rakendades Kontserni poolt klientidega seotud krediidiriski juhtimiseks kehtestatud põhimõtteid ja kontrollimeetmeid. Kliendi krediitkvaliteedi hindamisel on aluseks kliendi krediitdireiting ning individuaalsed krediitilimiidid määratakse vastavalt hindamisele. Kui kliendi maksevõime hindamine ei anna piisavalt häid tulemusi, siis toimub müük ettemaksuga. Klientide võlgnevusi jälgitakse regulaarselt ning tärned suurematele klientidele on kaetud krediitkindlustusega.

31. detsember 2019 seisuga oli Kontsernil 13 klienti (2018: 11 klienti), kelle võlgnevus Kontsernile ületas 100 tuhat eurot, moodustades kogu debitoorsest võlgnevusest umbes 58,7 % (2018: 56,9 %). Üle tähtaja võlgnevuste kohta on toodud täiendavat informatsiooni lisas 11.

Iga kliendi puhul analüüsitakse nõude laekumise tõenäosust ja sellest tulenevat allahindluse (eraldise moodustamise) vajadust igal aruandekuupäeval. Nõuded hinnatakse alla, kui nõude krediitkvaliteet on langenud ja aset on leidnud üks järgnevatest sündmustest: võlgniku olulised finantsraskused; lepingu

rikkumine, näiteks kohustuste mittetäitmine või tähtjaks tasumata jätmine; on tõenäoline, et võlgnik läheb pankrotti või reorganiseerimisele. Eelnevast sõltumata loeb Kontsern kohustuse mittetäidetuks, kui nõue on enam kui 90 päeva võrra maksetähtaega ületanud, välja arvatud juhul, kui Kontsernil on toetavaid argumente, miks sellest pikem maksetähtaaja ületamine on põhjendatud. Krediidikindlustusega nõuete puhul lähtutakse allahindluse puhul krediidikindlustuslepingus sätestatud tähtaegadest ja omavastutuse määra. Aruandekuupäeval on maksimaalseks krediidiriskiks allpool avalikustatud iga finantsvarade liigi bilansiline maksumus. Finantsseisundi aruandes kajastatud summadest on maha arvatud ebatõenäoliselt laekuvate nõuete eeldatav krediidikahjum. Kontserni valduses ei ole tagatise. Kontsern hindab ostjate vastu olevate nõuete seotud riskikontsentratsiooni madalaks.

Antud laenud

Laenude väljaandmisel analüüsitakse individuaalselt laenude väljaandmise vajadust ja vastavust Kontserni tegevuseesmärkidele ning laenude ja kõikide kaasnevate tasude tagastamise tõenäosust. Aruandekuupäeval on maksimaalseks antud laenude krediidiriskiks 1,36 miljonit eurot (2018: 1,44 miljonit eurot). Kontserni valduses ei ole tagatise. Kontsern hindab, et välja antud laenude krediidirisk ei ole suurenenud. Täiendav info väljaantud laenude kohta on toodud lisades 9 ja 11.

Likviidsed vahendid

Likviidsete vahendite (raha ja tähtajalised hoiused) krediidirisk on piiratud, sest vabu rahalisi vahendeid hoitakse põhiliselt Swedbanki, SEB ja Nordea Bank'i kuuluvate pankade arvelduskontodel. Swedbanki ja SEB gruppi kuuluvad Baltikumis tegutsevad pangad ei oma eraldi Moody'se krediidireitinguid. Swedbanki grupi emaettevõtte Swedbank AB omab Moody'se pikaajalist krediidireitingut Aa2 (2018. aastal Aa2) ning SEB grupi emaettevõtte Skandinaviska Enskilda Banken AB omab Moody'se pikaajalist krediidireitingut Aa2 (2018. aastal Aa2). Nordea Bank Abp omab Moody'se pikaajalist krediidireitingut Aa3 (2018. aastal Aa3). Pangakontode jääke on kajastatud lisas 12.

Seisuga 31. detsember 2019 on maksimaalne krediidirisk, mis tekiks kõigi Kontserni nõuete tasumata jätmise korral 11,04 miljonit eurot (2018: 10,43 miljonit eurot), mis koosneb järgnevatest finantsvaradest:

	Lisa	31.12.2019	31.12.2018
Raha pangakontodel	12	5 940 128	4 294 434
Nõuded ostjate vastu	11	3 090 354	3 927 253
Laenu- ja kapitalirendinõuded	9	1 364 803	1 444 336
Muud nõuded		644 307	766 888
Aruandeperioodi lõpus		11 039 592	10 432 911

Likviidsusrisk

Likviidsusrisk esindab ohtu ettevõtte maksevõimele. Kontserni eesmärk on hoida Kontserni ja Kontserni emaettevõtte AS-i Maag Grupp finantseerimisvajadus ja finantseerimisvõimalused tasakaalus. Likviidsusriski juhtimise vahendina kasutatakse rahavoogude planeerimist. Kontserni rahavoogude võimalikult efektiivseks juhtimiseks kasutavad AS Farmi Piimatööstus, AS Tere, AS Meieri Transport Kontserni emaettevõtte ühtset kontsernikontot, mis võimaldab kontsernikonto liikmetel kasutada rahalisi vahendeid AS-i Maag Grupp kui emaettevõtte poolt kehtestatud limiidi piires.

Likviidsusrisiki maandamiseks kasutab Kontsern erinevaid finantseerimise allikaid, milleks on panga- ja emaaettevõtte laenud, arvelduslaenud, faktooring, ostjate nõuete ja tarnelepingute pidev monitooring.

Arvelduslaene ja faktooringut kasutatakse käibekapitali finantseerimiseks, põhivara ja finantsinvesteeringute soetamiseks kasutatakse pikaajalisi pangalaene, emaaettevõtte laene ja/või rendilepinguid. Kontserni finantsvõimendust arvestades on likviidsuse juhtimine üks Kontserni prioriteete.

Harju Maakohus algatas 18.02.2016 määrusega tütarettevõtte Tere saneerimismenetluse. Saneerimiskava kinnitati Harju Maakohtu määrusega 28.06.2019.

Saneerimiskavaga ümber kujundatud võlausaldajate nõuete summa oli 45,0 miljonit eurot, millest laenukohustused moodustasid 31,5 miljonit eurot.

Selleks, et igapäevane äritegevus saneerimiskava kinnitamise venimise tõttu rohkem ei kannataks, asus AS Farmi Piimatööstus emaaettevõtteks ja AS Maag Grupp kontserni emaaettevõtteks koheselt peale Tere omandamist 2017. aasta juulis sõlmima saneerimiskavas olevate võlausaldajatega kokkuleppeid saneerimiskava kohustuste ülevõtmiseks. Seisuga 31.12.19 moodustab saneerimiskava järgne võlgnevus kolmandatele osapooltele vaid 3 535 557 eurot (31.12.2018: 4 161 304 eurot).

Allpool on esitatud ülevaade Kontserni lepingutest tähtaegade kaupa. Analüüsi aluseks on diskonteerimata rahavood ja see kajastab varaseimat kuupäeva, mil Kontsernilt saab tasumist nõuda. Ujuvat kurssi on hinnatud bilansipäeval kehtiva kursi põhjal.

Tabelis toodud kuupäevade seisuga jagunevad kohustused tähtaja alusel alljärgnevalt:

	31.12.2019	31.12.2018
Maksetähtaeg on käes	780 739	443 438
Tasumine esimese aasta jooksul	16 608 076	15 779 783
<i>vähem kui 3 kuu jooksul</i>	<i>9 451 194</i>	<i>9 070 871</i>
<i>3-12 kuu jooksul</i>	<i>7 156 883</i>	<i>6 708 911</i>
Tasumine 2-5 aasta jooksul	40 221 265	43 151 534
Tasumine enam kui 5 aasta jooksul	118 821	1 169 954
	57 728 901	60 544 709

Täiendav informatsioon laenu- ja saneerimiskavaga seotud võlakohustuste kohta on esitatud lisades 14,15, ja 16.

Tootmistegevusega seotud riskid

Kontserni jaoks on alati suureks ohuteguriks tootmisprotsessidega seotud riskid. Antud riskid on seotud peamiselt tootmiseadmete purunemise või kahjustustega ning tööõnnetustega, mis on seotud füüsiliste vigastustega. Kontsern kasutab riskide maaandamiseks ennetavaid meetmeid nagu kindlustuslepingute sõlmimine, garantiitingimuste lisamine tüüplepingutesse, töö sisekorraeskirjade kehtestamine. Vaatamata ennetustööle võib tekkida olukordi, mida ei osatud ette näha ning mis võivad enesega kaasa tuua tootmiskulude kasvu, nõuda täiendavaid investeeringuid ning avaldada negatiivset mõju Kontserni majandustulemusele ja finantspositsioonile. Lisaks võib see kahjustada Kontserni mainet.

Vaidlused

Kontserni võidakse oma tavapärase majandustegevuse käigus kaasata aeg-ajalt vaidlustesse. Sellised vaidlused võivad majandustegevust häirida ning avaldada mõju ka finantstulemustele. Hetkel käimasolevad vaidlused ei tekita vajadust täiendavate reserve kajastamiseks.

Õiglase väärtuse hindamine

Õiglane väärtus on summa, mille eest on hindamispäeva seisuga võimalik vahetada vara või arveldada kohustust tavapärase äritehingu käigus sõltumatute turuosaliste vahel.

Õiglase väärtuse hindamisel lähtutakse eeldusest, et vara müük või kohustuse tasumine toimub:

- vara või kohustuse peamise turu tingimustes, või
- peamise turu puudumisel, vara või kohustuse jaoks soodsaima turu tingimustes.

Kontsernil peab olema juurdepääs peamisele või soodsaimale turule.

Vara või kohustuse õiglase väärtuse hindamisel eeldatakse, et turuosalised lähevad vara või kohustuse hinna määramisel oma majanduslikest huvidest.

Kontsern kasutab õiglase väärtuse hindamisel meetodeid, mis on antud tingimustes asjakohased ja mille kasutamiseks eksisteerib piisavalt andmeid, et hinnata õiglast väärtust, maksimeerides asjakohaste jälgitavate sisendite kasutamist ja minimeerides mittejälgitavate sisendite kasutamist.

Kõik varad ja kohustused, mis on hinnatud õiglasesse väärtusesse või avalikustatud finantsaruannetes, on klassifitseeritud vastavalt õiglase väärtuse hierarhiale, mis on kirjeldatud allpool ning põhineb madalaima taseme sisendil, mis on oluline õiglase väärtuse mõõtmisele tervikuna:

Tase 1:	Noteeritud (korrigeerimata) hinnad aktiivsel turul identsetele varadele ja kohustustele;
Tase 2:	Hindamismeetodid, mille puhul madalaima taseme olulised sisendid on otseselt või kaudselt jälgitavad;
Tase 3:	Hindamismeetodid, mille puhul madalaima taseme olulised sisendid ei ole otseselt või kaudselt jälgitavad.

Kontsern hindab iga aruandlusperioodi lõpul, kas varad ja kohustused, mis esinevad finantsaruannetes perioodide lõikes korduvalt, vajavad tasemete vahel ümberklassifitseerimist (baseerudes madalaimal sisendil, mis on oluline õiglase väärtuse hindamisele tervikuna).

Juhtkonna hinnangul ei erine Kontserni korrigeeritud soetusmaksumuses kajastatud finantsvarade ja –kohustuste bilansiline väärtus oluliselt nende õiglasest väärtusest seisuga 31.12.2019 ja 31.12.2018. Nõuded ostjatele ja võlad hankijatele on lühiajalised ja seega on juhtkonna hinnangul nende bilansiline väärtus lähedane nende õiglasele väärtustele. Suurem osa Kontserni pikaajalistest kohustustest baseeruvad ujuval intressimääral, mis muutub vastavalt turu intressimäärale. Juhtkonna hinnangul ei ole Kontserni riskimarginaalid oluliselt muutunud võrreldes laenude saamise ajaga ja Kontserni võlakohustuste intressimäärad vastavad turutingimustele. Pikaajalised intressi mittekanvad kohustused saneerimiskavast on kava kinnitamisel hinnatud ümber nende õiglasesse väärtusesse. Õiglase väärtuse määramiseks on kasutatud diskonteeritud rahavoogude analüüsi, diskonteerides lepingulisi tuleviku rahavooge kehtivate turuintressimääradega, mis on Kontsernile kättesaadavad sarnaste finantsinstrumentide kasutamisel.

Eelnevast tulenevalt hindab juhtkond, et pikaajaliste kohustuste ja nõuete õiglased väärtused on ligilähedased nende bilansilistele väärtustele.

Kapitali juhtimine

Kontserni eesmärgiks kapitali juhtimisel on tagada jätkusuutlikkus, et kindlustada tulu aktsionäridele ja säilitada sealjuures optimaalne kapitalistruktuur kapitalikulu vähendamiseks. Kapitalistruktuuri säilitamiseks või parandamiseks võib Kontsern reguleerida aktsionäridele makstavat dividendide summat, tagastada kapitali aktsionäridele, emiteerida uusi aktsiaid või müüa varasid võla vähendamiseks.

Vastavalt tööstusharus levinud praktikale kasutab Kontsern kapitali jälgimiseks võla- ja omakapitali suhet. See suhtarv leitakse netovõla jagamisel kogukapitaliga. Netovõla arvutamiseks lahutatakse koguvõlast (konsolideeritud finantsseisundi aruandes kajastatud lühiajaliste ja pikaajaliste laenude summa) raha ja selle ekvivalendid.

Alltoodud kuupäevade seisuga oli võla ja omakapitali suhtarv järgmine:

	<u>31.12.2019</u>	<u>31.12.2018</u>
Laenukohustused (lisa 14)	40 331 776	42 843 070
Miinus: antud laenud (lisa 11)	-1 364 803	-1 444 336
Miinus: raha ja raha ekvivalendid (lisa 12)	-5 944 914	-4 298 138
Netovõlg	<u>33 022 059</u>	<u>37 100 596</u>
 Omakapital	 <u>24 360 663</u>	 <u>21 130 448</u>
 Kogukapitalisatsioon (omakapital + netovõlg)	 <u>57 382 722</u>	 <u>58 231 044</u>
Netovõla osakaal kogukapitalisatsioonis ehk finantsvõimenduse suhtarv	 <u>57,55%</u>	 <u>63,71%</u>

Kontsern teenis majandusaastal koondkasumit summas 3 230 215 eurot (2018: koondkasumit 2 767 981 eurot). Seisuga 31.12.2019 ületasid Kontserni lühiajalised kohustused käibevara 1 973 087 euro võrra (lühiajalised kohustused sisaldavad emaettevõttelt saadud laenu summas 4 358 400 eurot). Seisuga 31.12.2018 ületasid Kontserni lühiajalised kohustused käibevara 3 209 040 euro võrra, lühiajalised kohustused sisaldasid emaettevõttelt saadud laenu summas 4 620 000 eurot. Emaettevõtte ei nõua laenu ennetähtaegselt tagasi.

Raamatupidamise aastaaruande koostamisel on lähtutud eeldusest, et Kontsern on jätkuvalt tegutsev.

5. Tütar-ja sidusettevõtted

Konsolideeritud aruandesse on kaasatud järgmised Kontserni tütaretevõtted:

Ettevõtte	Investeeringu tüüp	Asukoha- maa	Tegevusala	Osalus	
				31.12.19	31.12.18
Tere AS	tütaretevõtte	Eesti	piimatoodete tootmine	100%	100%
AS Meieri Transport *	tütaretevõtte	Eesti	transporditeenused	100%	100%
Estonian Dairy OÜ *	tütaretevõtte	Eesti	piimatoodete tootmine	100%	100%
Eesti Piimatööstus OÜ *	tütaretevõtte	Eesti	piimatoodete tootmine	100%	100%
Viljandi Dairy OÜ *	tütaretevõtte	Eesti	piimatoodete tootmine	100%	100%

* Osalus läbi tütaretevõtte Tere AS

Kontserni tütaretevõttel Tere AS'il on 24,65 % osalus sidusettevõtetes Kiosk24 OÜ ja Köök24 OÜ.

6. Materiaalne põhivara

Soetusmaksumus	Maa ja ehitised	Masinad ja seadmed	Sõidukid	Muu inventar	Lõpet. ehitised ja ettemaksed	Kokku
Seisuga 01 jaanuar 2018	27 362 686	15 623 201	895 587	337 050	412 797	44 631 321
Soetused	10 416	590 164	151 709	48 334	919 447	1 720 070
Müügid ja mahakandmised	-37 538	-518 950	-297 697	-133 044	-60 222	-1 047 451
Ümberklassifitseerimised	140 926	111 871	0	136 496	-389 293	0
Seisuga 31 detsember 2018	27 476 490	15 806 286	749 598	388 836	882 729	45 303 939
IFRS 16 esmakordne rakendamine	517 592	210 374	648 984	0	0	1 376 950
Korrigeeritud bilansiline jääkmaksumus 1.1.2019	27 994 082	16 016 660	1 398 582	388 836	882 729	46 680 889
Soetused	435 156	414 633	329 125	39 039	1 435 162	2 653 115
Müügid ja mahakandmised	-280 935	-19 957	-417 072	-9 623	-272 984	-1 000 571
Ümberklassifitseerimised	35 800	663 483	15 028	899	-715 210	0
Seisuga 31 dets 2019	28 184 103	17 074 819	1 325 663	419 151	1 329 697	48 333 433
Akumuleerunud kulum ja väärtuse langus						
Seisuga 01 jaanuar 2018	-3 252 784	-8 657 235	-212 117	-109 807	-58 777	-12 290 720
Kulum	-2 380 937	-1 541 946	-219 625	-75 725	0	-4 218 233
Müügid ja mahakandmised	37 538	509 487	275 232	27 415	0	849 672
Ümberklassifitseerimine	0	61 356	0	-61 356	0	0
Seisuga 31 detsember 2018	-5 596 184	-9 628 338	-156 510	-219 473	-58 777	-15 659 281
Kulum	-2 569 225	-1 665 702	-288 800	-63 594	0	-4 587 321
Müügid ja mahakandmised	50 430	5 258	208 658	5 740	58 777	328 863
Seisuga 31 dets 2019	-8 114 979	-11 288 782	-236 652	-277 327	0	-19 917 739
Bilansiline jääkmaksumus, 31.12.2018	21 880 306	6 177 948	593 088	169 363	823 952	29 644 658
Bilansiline jääkmaksumus, 31.12.2019	20 069 124	5 786 037	1 089 011	141 824	1 329 697	28 415 694

Tabelis toodud kuupäevade seisuga oli täielikult amortiseerunud, ent jätkuvalt kasutusel oleva materiaalse põhivara soetusmaksumus järgmine:

	31.12.2019	31.12.2018
Masinad ja seadmed	5 237 515	4 361 938
Sõidukid	39 878	26 219
Muu inventar	147 385	102 977
	5 424 779	4 491 134

Tabelis toodud seisuga 31.12.2018 oli IAS 17 kohaselt kapitalirendi tingimustel soetatud materiaalse põhivara väärtus järgmine:

	31.12.2018
Soetusmaksumus	
Masinad ja seadmed	3 551 168
Sõidukid	894 360
Muu inventar	79 985
	4 525 513
Bilansiline jääkmaksumus	
Masinad ja seadmed	2 418 401
Sõidukid	409 581
Muu inventar	49 416
	2 877 398

Pantide ja hüpoteekide kohta on toodud täiendavat informatsiooni lisas 24.

Kasutusõiguse varade ja rendilepingute kohta on toodud täiendav informatsioon lisas 25.

7. Kinnisvarainvesteeringud

Seisuga 31. detsember 2019 on kinnisvarainvesteeringuna kajastatud kinnistud, mida ei kasutata tootmise otstarbel ning mis asuvad järgmistel aadressidel:

- Paide, Prääma tee 11;
- Rakvere, Tiigi 1;
- Rakvere, Tiigi 3;
- Tallinn, Pärnu mnt 143a

	2019	2018
Õiglane väärtus perioodi alguses	850 000	850 000
Õiglase väärtuse muutus	257 000	0
Õiglane väärtus perioodi lõpul	1 107 000	850 000

Seisuga 31. detsember 2019 oli kinnisvarainvesteeringute õiglane väärtus kokku 1 107 000 eurot (2018: 850 000 eurot).

Kinnisvarainvesteeringute õiglase väärtuse hindamisel on lähtutud sõltumatu kinnisvaraeksperti poolt teostatud hindamistulemustest. Hindamise läbiviimisel kasutati Eesti vara hindamise standardiseeriale EVS 875 vastavat võrdlusmeetodit.

8. Immateriaalne põhivara

	Firmaväärtus	Kaubamärgid	Tarkvara	Litsentsid	Muu immateriaalne põhivara	Kokku
Soetusmaksumus						
Seisuga 01 jaanuar 2018	27 562 164	7 926 233	637 222	6 664	23 965	36 156 248
Soetused	0	0	48 010	0	0	48 010
Müügid ja mahakandmised	0	0	-21 226	0	0	-21 226
Seisuga 31 detsember 2018	27 562 164	7 926 233	664 006	6 664	23 965	36 183 032
Müügid ja mahakandmised	0	0	0	0	-23 965	-23 965
Seisuga 31 detsember 2019	27 562 164	7 926 233	664 006	6 664	0	36 159 067
Akumuleerunud kulum ja väärtuse langus						
Seisuga 01 jaanuar 2018	0	-1 323 678	-164 467	-833	-5 706	-1 494 684
Kulum	0	-109 068	-62 600	-1 999	-13 694	-187 362
Müügid ja mahakandmised	0	0	21 226	0	0	21 226
Seisuga 31 detsember 2018	0	-1 432 746	-205 841	-2 832	-19 400	-1 660 820
	0	0	0	0	0	
Kulum, allahindlus	0	-109 068	-144 919	-1 999	-4 565	-260 551
Müügid ja mahakandmised	0	0	0	0	23 965	23 965
Seisuga 31 detsember 2019	0	-1 541 814	-350 760	-4 832	0	-1 897 406
Bilansiline jääkmaksumus, 31.12.2018	27 562 164	6 493 487	458 165	3 832	4 565	34 522 212
Bilansiline jääkmaksumus, 31.12.2019	27 562 164	6 384 419	313 246	1 832	0	34 261 661

AS Tere ostuanalüüsi käigus on võetud arvele omandamisega kaasa tulnud kaubamärgid Tere, Emma, Hellus, Tere Paradiis Yofir, Võideks, Kohuke, Merevaik, Tere Natural, Päikseke ja Sõprus.

Firmaväärtus on tekkinud alljärgnevatest äriühendustest:

- 2003. aastal omandati Jõhvi Piima varad;
- 2007. aastal omandati AS Rakvere Piim;
- 2017. aastal juulis omandati Tere AS, koos tütaretevõtetega AS Meieri Transport, Estonian Dairy OÜ, Eesti Piimatööstus OÜ ja Viljandi Dairy OÜ;

AS Rakvere Piim firmaväärtuse testi puhul on lähtutud seisuga 31.12.19 läbi viidud kaubamärkide Farmi ja Farmi Skyr hindamisest. Hindamiseks on kasutatud litsentsitasude vabastamise meetodit (relief from royalty method). Nimetatud meetodi kohaselt leitakse immateriaalse vara väärtus litsentsi- või kasutustasude alusel, mida tuleks maksta kolmandale isikule, juhul kui antud vara ei kuuluks omanikule. Kasutustasu määra (royalty rate) leidmisel on lähtutud piimasektori võrreldavatest turutehingutest ning hinnatavate kaubamärkide tugevusanalüüsist. Testis kasutatud rahavoogude aluseks on kasutusmäära alusel leitud kasutustasud, millest on maha arvestatud administreerimiskulud ja tulumaks.

Test tugineb juhtkonna prognoosile järgmise viie aasta kohta ning prognoosimisel on lähtutud alljärgnevatest eeldustest:

- perioodil 2020-2024 ja perpetuitedis:
 - Farmi kaubamärgi käibe kasv perioodil 2020-2024 3 % aastas;
 - Farmi Skyr kaubamärgi käibe kasv kasuliku eluea jooksul ehk perioodil 2020-2039 3 % aastas;
 - Farmi kaubamärgi kasutustasu määr 0,87 %;
 - Farmi Skyr kaubamärgi kasutustasu määr 1,11 %;
 - eeldatav käibe kasv perpetuitedis 2 %.
- diskontomäär 8,91 %

31.12.19 teostatud testi tulemusena leitud kaetav väärtus on suurem kui bilansiline väärtus.

Firmaväärtuse testi tundlikkuse analüüs näitab, et kui väärtuse testis toimuksid alltoodud muutused, oleks mõju firmaväärtusele järgnev:

- 1 %-punkti võrra väiksem käibe kasv igal prognoosiaastal ei tooks kaasa firmaväärtuse allahindlust;
- diskontomäära suurendamine 1 % võrra ei tooks kaasa firmaväärtuse allahindlust.

AS Tere ostutehingu tulemusena tekkis firmaväärtus summas 24 023 692 eurot.

Bilansikuupäeva seisuga on viidud läbi AS Tere raha genereeriva üksuse firmaväärtuse test. Raha genereeriva üksusena on testi võttes käsitletud Tere AS kui konsolideerimisüksust koos tütaretevõtetega AS Meieri Transport, Estonian Dairy OÜ, Eesti Piimatööstus OÜ ja Viljandi Dairy OÜ. Testis kasutatud rahavood tuginesid juhtkonna prognoosile järgmise kuue aasta kohta. Juhtkonna prognoos tugineb nii eelnevale kogemusele, kui ka ettevõttevälisele infole. Prognoosimisel kasutati kasvumäärana järgmisi hindade ja koguste muutusi:

perioodil 2020-2025 ja perpetuitedis:

- käibe kasv on seotud prognoositava toorpiima kokkuostuhinna ja tarbijahinnaindeksi muutustega;
- 2020. aastal on prognoositud käibe kasvuks 13 %. Järgnevatel aastatel keskmiselt 4,4 % aastas;
- aastatel 2020-2025 moodustab keskmine müügitulu kasv 3,3 % aastas, mis plaanitakse saavutada peamiselt ekspordi kasvu arvelt;
- perpetuitedis eeldatav ärikasumi aastane kasv on 2,0%;
- kasutatud on tulumaksujärgset diskontomäära 9,33 %.

31.12.19 teostatud testi tulemusena leitud kaetav väärtus on suurem kui raha genereeriva üksuse bilansiline väärtus.

Firmaväärtuse testi tundlikkuse analüüs näitab, et kui väärtuse testis toimuksid alltoodud muutused, oleks mõju firmaväärtusele järgnev:

- 1%-punkti võrra väiksem käibe kasv igal prognoosiaastal ei tooks kaasa firmaväärtuse allahindlust;
- diskontomäära suurendamine 1% võrra ei tooks kaasa firmaväärtuse allahindlust.

Täielikult amortiseerunud immateriaalse põhivara soetusmaksumus:

	<u>31.12.2019</u>	<u>31.12.2018</u>
Kaubamärgid	1 278 233	1 278 233
Tarkvara	17 103	17 103
	<u>1 295 336</u>	<u>1 295 336</u>

9. Pikaajalised nõuded ja finantsinvesteeringud

	<u>31.12.2019</u>	<u>31.12.2018</u>
Sidusettevõtete osad (lisa 9)	1 636	1 636
Antud pikaajalised laenud ja kapitalirendi nõuded	<u>0</u>	<u>1 441 786</u>
Pikaajalised nõuded ja finantsinvesteeringud kokku	<u>1 636</u>	<u>1 443 422</u>

Seotud osapoolte pikaajaliste nõuete kohta on toodud täiendavat informatsiooni lisa 27. Pikaajaline laen klassifitseeriti 2019 aastal ümber lühiajaliseks nõudeks. Nõue kannab lepingujärgset intressi 3,5% aastas. Laenud ei ole tagatud tagatisega. Täiendav informatsioon lisa nr 11.

10. Varud

	<u>31.12.2019</u>	<u>31.12.2018</u>
Tooraine ja materjal	2 256 652	2 106 569
Käibetaara	553 683	518 178
Lõpetamata toodang	384 613	236 041
Valmistoodang	1 691 808	2 021 661
Ettemaksed varude eest ja kaubad teel	38 241	70 782
Müügiks ostetud kaubad	<u>76 433</u>	<u>25 234</u>
Varud kokku	<u>5 001 430</u>	<u>4 978 465</u>

Kontsern on aruandeperioodil varusid maha kandnud kuludesse järgmiselt:

	2019	2018
Valmistoodang ja müügiks ostetud kaubad	-241 547	-161 258
Käibetaara	-139 278	-136 698
Tooraine, pooltoode ja materjal	-203 646	-184 968
Mahakandmised kokku	-584 470	-482 924

11. Nõuded ja ettemaksed

	31.12.2019	31.12.2018
Nõuded ostjate vastu	2 320 657	2 631 813
Ebatõenäoliselt laekuvad arved	-126 246	-54 273
Faktooritavad nõuded	895 943	1 349 713
Nõuded ostjate vastu kokku	3 090 354	3 927 253
Laenu- ja kapitalirendinõuded	1 364 803	2 550
Intressinõuded	24 843	24 801
Antud laenud ja intressinõuded	1 389 646	27 351
Tulevaste perioodide kulud	57 488	15 172
Tagatised ja deposiidid	49 207	30 207
Ettemaksud ja muud lühiajalised nõuded	936 372	1 019 815
Muud nõuded	1 043 067	1 065 194
Lühiajalised nõuded ja ettemaksed kokku	5 523 067	5 019 798
Pikaajalised laenu- ja kapitalirendinõuded	0	1 441 786
Pikaajalised nõuded kokku	0	1 441 786

31.12.19 seisuga olid kõik faktooringlepingud regressiõiguseta.

Nõuded ostjate vastu ei ole intressi kandvad ning tasumisele kuuluvate summade maksetähtaeg varieerub kuni 60 päevani.

Nõudeid ostjate vastu on allahinnatud järgmiselt:

	31.12.2019	31.12.2018
Aruandeperioodi alguses	-54 273	-5 126
Varasema allahindluse tühistamine	2 772	2 537
Täiendavalt kajastatud allahindlus	-74 745	-51 684
Aruandeperioodi lõpus	-126 246	-54 273

Laenu- ja kapitalirendinõuete kohta on toodud täiendavat informatsiooni lisas 9.

Seotud osapoolte nõuete ja ettemaksete kohta on toodud täiendavat informatsiooni lisas 27.

Kirje „nõuded ostjate vastu“ analüüs maksetähtaegade lõikes on järgmine:

	Kokku	Tähtaeg ei ole saabunud	< 30 päeva	31-60 päeva	> 60 päeva
31.12.2019	3 090 354	2 839 905	237 118	2 738	10 593
31.12.2018	3 927 253	3 574 887	259 941	34 202	58 223

Seisuga 31. detsember 2019 on kirjel „nõuded ostjate vastu“ arved, mille maksetähtaeg on möödas, kuid mida ei ole allahinnatud, summas 250 449 eurot (31.12.2018: 352 366 eurot).

12. Raha ja raha ekvivalendid

	31.12.2019	31.12.2018
Sularaha kassas	4 786	3 704
Pangakontod	5 940 128	4 294 435
Raha ja raha ekvivalendid kokku	5 944 914	4 298 138

Raha pangakontol teenib intressi ujuva intressimääraga, mis põhineb igapäevasel pangahoiuse intressil.

13. Aktsiakapital

Seisuga 31. detsember 2019 jagunes AS Farmi Piimatööstus aktsiakapital järgmiselt:

	<u>31.12.2019</u>	<u>31.12.2018</u>
Aktsiate arv	32 796	32 796
Aksia nimiväärtus	63.90	63.90
Aktsiakapital kokku	<u>2 095 664</u>	<u>2 095 664</u>

31. detsembri 2019. aasta seisuga on emaettevõtte laenukohustuste (lisa 27) tagatiseks panditud Kontserni emaettevõtte aktsiad emaettevõttele kuuluvast ulatusest.

14. Laenukohustused

	31.12.2019	31.12.2018	Keskmine laenuintress	Tähtaeg	Tagatis
Rendikohustuste lühiajaline osa	993 305	754 562	1-6k E* + 1,4-4%; fikseeritud 2-2,283 %	05/2020 - 12/2024	-
Emaettevõtte pikaajalise laenu tagasimaksed järgmisel perioodil	4 358 400	4 620 000	3k E* + 3,50 %	02/2022 - 03/2024	-
Emaettevõtte kontsernikonto	111 855	0	2,50%	12/2020	-
Tütarettevõtte saneerimiskavast tulenevad intressikandvad kohustused	100 000	0	3k E* + 2,1 %	12/2022 - 12/2023	Hüpoteek
Krediidiasutuse pikaajalise laenu tagasimaksed järgmisel perioodil	46 498	14 406	3k E* + 2,25 %	03/2025	Hüpoteek, kommerts pant
Lühiajalised laenukohustused kokku	5 610 058	5 388 968			
Rendikohustuste pikaajaline osa	2 170 907	1 374 936	1-6k E* + 1,4-4%; fikseeritud 2-2,283 %	01/2021 - 12/2024	-
Emaettevõtte pikaajaline laen	31 124 200	34 515 868	3k E* + 3,50 %	02/2022 -03/2024	-
Tütarettevõtte saneerimiskavast tulenevad intressikandvad kohustused	1 216 667	1 483 335	3k E* + 2,1 %	12/2022 - 12/2023	Hüpoteek
Krediidiasutuse pikaajaline laen	209 944	79 963	3k E* + 2,25 %	03/2025	Hüpoteek, kommerts pant
Pikaajalised laenukohustused kokku	34 721 718	37 454 102			
Laenukohustused kokku	40 331 776	42 843 070			

* E = EURIBOR

Kõik laenukohustused on nomineeritud eurodes.

Lühi- ja pikaajaliste laenude ning tütarettevõtte saneerimiskavast tulenevate intressikandvate kohustuste bilansiline maksumus ja õiglane väärtus on ligilähedased, sest tegelikud intressimäärad on sarnased efektiivsetele intressimääradele.

Pikaajalised laenukohustused kuuluvad tasumisele alljärgnevalt:

	<u>31.12.2019</u>	<u>31.12.2018</u>
Järgmise aasta jooksul	5 610 058	5 388 968
2–5 aasta jooksul	34 721 718	37 454 102
	<u>40 331 776</u>	<u>42 843 070</u>

Täiendav informatsioon tagatiste kohta on toodud lisas 24.

Tütarettevõtte saneerimiskavast tulenevate intressikandvate kohustuste kohta on täiendav informatsioon toodud lisas 16.

Eestis juuakse
nii palju Skyri.
Islandlased peavad
seda juba meie
rahvustoiduks.

15. Võlad ja ettemaksed

	31.12.2019	31.12.2018
Võlad tarnijatele	9 140 473	8 286 299
Tütarettevõtte saneerimiskavaga seotud võlad	328 366	0
Maksuvõlad	923 135	922 394
Võlad töövõtjatele	810 924	787 086
Muud võlad ja ettemaksed	1 629 541	2 119 172
Lühiajalised võlad ja ettemaksed kokku	12 832 440	12 114 951
Tütarettevõtte saneerimiskavaga seotud võlad	2 350 141	3 182 152
Võlad tarnijatele	336 862	1 446 545
Intressivõlad	14 775	0
Pikaajalised võlad ja ettemaksed kokku	2 701 778	4 628 697

* pikaajalised võlad tarnijatele on seotud tütarettevõttelt ülevõetud saneerimiskava kohustustega.

Tasumisele kuuluvate tarnijate summade maksetähtaeg varieerub vahemikus kuni 60 päeva.

Seotud osapoolte võlgade ja ettemaksete kohta on toodud täiendavat informatsiooni lisas 27.

Tabelis toodud kuupäevade seisuga koosnesid Kontserni maksuvõlad alljärgnevatest kirjetest:

	31.12.2019	31.12.2018
Sotsiaalmaks	862 242	836 322
Käibemaks	438 970	585 302
Kinnipeetud tulumaks	353 269	392 677
Töötuskindlustusmaks	48 571	55 983
Kogumispension	22 301	21 415
Muud maksud	33 670	35 154
Maksuintressid	39 647	39 645
Maksuvõlad kokku (lisad 11, 16)	1 798 670	1 966 498

Lühiajaliste eraldiste ja tingimuslike kohustuste saldod koosnesid alljärgnevatest kirjetest:

	31.12.2019	31.12.2018
Muud kohustused		
Eraldised	238 542	789 513
	238 542	789 513
Lühiajalised eraldised		
Arvestuslikud kulud	283 261	259 140
Arvestatud klientide boonused	33 092	45 885
	316 353	305 025
Eraldised kokku	554 895	1 094 538

16. Tütarettevõtte saneerimiskava

Harju Maakohus algatas 18.02.2016 määrusega Tere saneerimismenetluse. Saneerimiskava kinnitati Harju Maakohtu määrusega 28.06.2019.

Alates saneerimismenetluse algatamisest 18.02.2016 on Tere saneerimiskaitse all ning saneerimiskava täitmise kohustus tekkis alles kava kinnitamisele järgneval kalendriaastal, mistõttu on kõiki saneerimiskava kohustusi käsitletud enne kava kinnitamist pikaajalistena.

Saneerimiskavaga ümber kujundatud võlausaldajate nõuete summa oli 45,0 miljonit eurot, millest laenukohustused moodustasid 31,5 miljonit eurot.

Selleks, et igapäevane äritegevus saneerimiskava kinnitamise venimise tõttu rohkem ei kannataks, asus AS Farmi Piimatööstus emaettevõttena ja AS Maag Grupp kontserni emaettevõttena koheselt peale Tere omandamist 2017. aasta juulis sõlmima saneerimiskavas olevate võlausaldajatega kokkuleppeid saneerimiskava kohustuste ülevõtmiseks. Seisuga 31.12.19 moodustab saneerimiskava järgne võlgnevus kolmandatele osapooltele vaid 3 535 557 eurot (31.12.2018: 4 161 304 eurot).

	31.12.2019	31.12.2018
Laenud teistelt juriidilistelt isikutelt	2 412 414	2 745 000
Kapitalirent emaettevõttele	315 734	353 334
Võlad tarnijatele	142 020	263 091
Võlad emaettevõttele	143 883	150 849
Maksuvõlad	875 535	1 044 104
Muud võlad	105 588	109 109
Saneerimiskava kokku	3 995 174	4 665 487
<i>sh pandiga tagatud</i>	<i>1 409 858</i>	<i>1 587 295</i>
<i>sh pandiga tagamata</i>	<i>2 585 316</i>	<i>3 078 192</i>

Vastavalt esitatud saneerimiskavale kuuluvad võlakohustused tasumisele alljärgnevalt:

	31.12.2019	31.12.2018
1 aasta jooksul	428 366	0
2–5 aasta jooksul	3 447 987	3 504 718
Enam kui viie aasta jooksul	118 821	1 160 769
	3 995 174	4 665 487

Pandiga tagatud põhinõudeid ei vähendatud pandisumma ulatuses. Kõrvalnõudeid, nii intressi- kui viivisenõudeid, vähendati seadusjärgse suuruseni ning põhi- ja kõrvalnõuete tasumine ajatatakse 10 aasta peale. Pandiga tagatud põhinõuetele, mida ei rahuldada esimese aasta jooksul, arvestatakse ja tasutakse intressi 2,1 % + 3 kuu EURIBOR aastas, mis vastab turuintressile.

Saneerimiskava võlad on konsolideeritud finantsseisundi aruandes kajastatud kahel real. Laenukohustuste hulgas (vt lisa 14) on kajastatud pandiga tagatud saneerimiskava võlad, millelt arvestatakse intressi vastavalt kinnitatud saneerimiskavale. Kõik ülejäänud võlad on kajastatud Võlad ja ettemaksed real (vt lisa 15).

Pandiga tagamata nõuded kujundati saneerimiskava kohaselt ümber põhinõude suuruseni, st põhinõudeid ei vähendatud, kuid kõik kõrvalnõuded vähendati nullini. Nõuded rahldatakse hiljemalt 6 aasta jooksul pärast saneerimiskava kinnitamist selliselt, et:

- ✓ kuni 300 000 euro suurused nõuded rahldatakse täies ulatuses 2 aasta jooksul,
- ✓ kuni 600 000 euro suurused nõuded rahldatakse täies ulatuses 3 aasta jooksul ning
- ✓ kuni 1 100 000 euro suurused nõuded rahldatakse täies ulatuses 4 aasta jooksul.

Selle tulemusena rahldatakse enamike võlausaldajate nõuded täies ulatuses juba esimese kahe aasta jooksul ning kolmanda aasta lõpuks on osaliselt rahldamata vaid 8 võlausaldaja nõuded.

Pandiga tagamata intressi mittekanvad nõuded on saneerimiskava kinnitamise hetkel 2019. aastal diskonteeritud tulevaste perioodide rahavoogude alusel nüüdisväärtusesse diskontomääraga 3,96 %.

17. Tulu kliendilepingutest

Kontserni tulu kliendilepingutest jaguneb geograafiliste piirkondade järgi järgmiselt:

	2019	2018
Eesti	88 030 230	87 022 413
Ühendusesisene müük	22 920 090	20 194 389
Eksport kolmandatesse riikidesse	1 055 117	808 267
Müügitulu kokku	112 005 437	108 025 069

Kontserni tulu kliendilepingutest jaguneb tegevusalade lõikes järgmiselt:

	2019	2018
Omatoodangu müük	109 435 709	106 903 221
Teenuste osutamine	139 156	174 050
Ostetud kauba edasimüük	1 916 569	703 676
Tootmisteenususe osutamine	491 931	187 562
Tooraine ja materjalide müük	22 072	56 560
Müügitulu kokku	112 005 437	108 025 069

18. Müüdud toodangu kulu

	2019	2018
Tooraine ja materjal	-71 603 301	-68 076 976
Tööjõukulud	-7 667 713	-6 929 899
Põhivara kulum	-3 982 496	-3 845 060
Küttekulu	-1 893 279	-1 975 325
Seadmete remont ja hooldus	-1 613 780	-1 540 960
Transpordi- ja logistikakulud	-1 063 479	-1 382 691
Elekter	-1 190 360	-1 161 219
Ostetud kaup edasimüügiks	-1 398 526	-511 983
Muud müüdud toodangu kulud	-2 464 739	-2 801 712
Müüdud toodete kulu kokku	-92 877 673	-88 225 825

19. Turustuskulud

	2019	2018
Kauba transpordikulud ja logistikateenused	-6 347 715	-6 734 790
Tööjõukulud	-2 524 015	-2 282 449
Reklaami-, turunduse- ja tootearenduse kulud	-1 831 114	-1 856 913
Põhivara kulum	-390 355	-253 942
Muud turustuskulud	-1 369 586	-1 400 217
Turustuskulud kokku	-12 462 785	-12 528 311

20. Üldhalduskulud

	2019	2018
Tööjõukulud	-1 316 317	-1 211 607
Mitmesugused sisseostetud teenused	-506 537	-580 442
Põhivara kulum	-475 879	-306 590
IT kulud	-201 261	-218 460
Kommunaalteenuste kulu	-63 021	-178 212
Muud üldhalduskulud	-384 923	-498 041
Üldhalduskulud kokku	-2 947 938	-2 993 352

21. Muud äritulud

	2019	2018
Kasum põhivara müügist	65 657	61 289
Sihtfinantseerimine (lisa 26)	54 469	40 938
Kinnisvara õiglase väärtuse muutus	257 000	0
Muud äritulud	649 688	121 431
Muud äritulud kokku	1 026 814	223 658

22. Muud ärikulud

	2019	2018
Kahjum põhivara müügist ja mahakandmisest	-164 840	-70 305
Muud ärikulud	-73 192	-36 272
Muud ärikulud kokku	-238 032	-106 577

23. Finantstulud ja –kulud

	2019	2018
Intressikulud	-1 546 099	-1 538 193
Muud finantskulud	-173 999	-146 620
Finantskulud kokku	-1 720 098	-1 684 813

	<u>2019</u>	<u>2018</u>
Muud finantstulud	138	0
Intressitulud	444 352	58 132
Finantstulud kokku	444 490	58 132
Finantstulud ja -kulud kokku	-1 275 608	-1 626 681

24. Kommertspandid, hüpoteegid ja tagatised

Kontserni ja emaettevõtte laenude tagatisteks on:

1. kommertspant Kontserni emaettevõtte varale;
2. Kontserni emaettevõtte aktsiate pant emaettevõttele kuuluvas osas ja tütarettevõtte AS Tere aktsiate pant;
3. Kontserni emaettevõtte poolt omandatud nõudeõigus tütarettevõtte Tere AS vastu;
4. hüpoteegid kinnistutele.

Seisuga 31 detsember 2019 moodustas tagatiste kogusumma 52,7 miljonit eurot (2018: 52,7 miljonit eurot).

Tagatiste bilansiline väärtus moodustas 31.12.2019 seisuga 57,5 miljonit eurot (2018: 58,5 miljonit eurot).

25. Rendilepingud

Kontsern kui rentnik

Rent hõlmab Kontserni poolt ruumide, sõidukite, tootmisseadmete, kontoriseadmete, tõstukite ja muude seadmete eest tasumisele kuuluvaid rendimakseid. Rendilepingute tingimused, hinnaparanusklauslid ja pikendamise tingimused on erinevad. Rendilepingute tasumise lõpptähtajad, alusvaluutad ja intressimäärad on toodud lisas 14. Sõidukite ning masinate ja seadmete rendiperioodid on tavapäraselt 3-10 aastat.

Kontsern rendib ka kontoritehnikat, mille lepingujärgne rendiperiood on tavapäraselt üks kuni viis aastat. Sellised rendid on Kontsern määrtlenud kas lühiajaliste või väheväärtuslike varade rentidena.

Alates 1.1.2019 on Kontsern esmakordselt rakendanud IFRS 16 „Rendilepingud“. IFRS 16 rakendamisel kajastas Kontsern täiendavalt materiaalse põhivarana ja rendikohustusena rendid, mis varasemalt olid klassifitseeritud kui „kasutusrent“ vastavalt IAS 17.

	Maa ja hooned	Sõidukid	Masinad ja seadmed	Muu inventar	Kokku
Ümberklassifitseeritud kapitalirent	0	409 582	2 418 401	49 416	2 877 398
IFRS 16 esmakordne rakendamine 1.1.2019	517 592	648 984	210 374	0	1 376 950
Korrigeeritud jääkmaksumus 1.1.2019	517 592	1 058 566	2 628 775	49 416	4 254 348
Aruandeperioodi kulum	-180 115	-196 677	-538 101	-13 712	-928 605
Kasutusõiguse varade lisandumised, soetused	212 601	289 369	259 957	0	761 927
Kasutusõiguse varade kajastamise lõpetamised	-176 505	-255 208	-471 079	0	-902 792
Jääkmaksumus 31.12.2019	373 573	896 049	1 879 552	35 704	3 184 878

Rendiperioodi lõppemisel ja vara omandamisel on vara kasutusõigus ümberklassifitseeritud põhivaraks: sõidukid 49 084 eurot ja masinad ja seadmed 456 380 eurot.

Kontserni konsolideeritud koondkasumiaruandes on kajastatud järgmised summad seoses rendilepingutega:

	2019
Intressikulu rendilepingutelt	71 021
Väheväärtuslike ja lühiajaliste rendilepingute kulu	122 993
Aruandeperioodi kulum	928 605
Rendikulu vastavalt IFRS 16	1 122 619

2018. aastal kajastati kasutusrendikulusid vastavalt IAS 17 kasumiaruandes summas 442 819 eurot.

Rendikohustuste tulevikumaksed vastavalt tähtaegadele jagunevad järgnevalt:

	2019
Järgmise aasta jooksul	993 305
2–5 aasta jooksul	2 170 907
	3 164 212

Täiendav informatsioon lisas nr 14.

Kontserni tasumisele kuulunud kapitalirendikohustused vastavalt tähtaegadele 31.12.2018:

	2018
Järgmise aasta jooksul	754 562
2–5 aasta jooksul	1 374 936
	2 129 498

Kontserni tasumisele kuulunud kasutusrendikohustused vastavalt tähtaegadele 31.12.2018:

	2018
Järgmise aasta jooksul	389 386
2–5 aasta jooksul	987 718
Enam kui viie aasta jooksul	40 495
	1 417 599

Kontsern kui rendileandja

Kasutusrenditulu hõlmab äriühingu poolt äripindade ja veokite rendi eest saadud tulu:

	2019	2018
Sõidukite rent	4 500	6 000
Äripindade rent	6 827	6 827
	11 327	12 827

Tulevane üüritulu, mis kuulub tasumisele vastavalt olemasolevatele lepingutele:

	2019	2018
Järgmise aasta jooksul	6 287	11 827
2–5 aasta jooksul	31 163	32 484
	37 450	44 311

26. Sihtfinantseerimine

	2019	2018
Tulevaste perioodide tulu sihtfinantseerimisest perioodi algul	39 526	50 306
Perioodi jooksul tuluks kantud	-10 780	-10 780
Tulevaste perioodide tulu sihtfinantseerimisest perioodi lõpus	28 746	39 526
sh tuludesse järgmise aasta jooksul	10 780	10 780
sh tuludesse 2–5 aasta jooksul	17 966	39 526
	28 746	50 306

Keskkonnainvesteeringu projekti raames saadud toetuse tingimuslik kohustus lõpeb 30.09.2020.

Tegevuskuludega seotud sihtfinantseerimine

2019. majandusaastal saadud toetuste maht tegevuskuludele moodustas kokku 43 689 eurot.

Sihtfinantseerimise käigus saadud kulude kompensatsioonid kajastatakse kasumiaruandes muudes ärituludes (lisa 21).

27. Tehingud seotud osapooltega

	<u>31.12.2019</u>	<u>31.12.2018</u>
Nõuded ja ettemaksed		
Emaettevõte	474	431
Emaettevõttega samasse konsolideerimisgruppi kuuluvad ettevõtted	5 559	10 428
Eraisikust omanikega seotud ettevõtted	1 364 703	1 441 703
Töötajad	425	1 319
	<u>1 371 161</u>	<u>1 453 881</u>
Võlad ja ettemaksed		
Emaettevõte	1 281 622	1 514 629
Emaettevõttega samasse konsolideerimisgruppi kuuluvad ettevõtted	184 447	153 997
Eraisikust omanikega seotud ettevõtted	49 170	161 668
	<u>1 515 239</u>	<u>1 830 294</u>
Laenukohustused		
Emaettevõte	35 482 600	39 135 868
	<u>35 482 600</u>	<u>39 135 868</u>
	<u>01-12.2019</u>	<u>01-12.2018</u>
Müüdud kaubad ja teenused, intressitulud		
Emaettevõte	456 121	420 918
Emaettevõttega samasse konsolideerimisgruppi kuuluvad ettevõtted	133 632	215 008
Eraisikust omanikega seotud ettevõtted	127 705	125 915
	<u>717 458</u>	<u>761 841</u>

Ostetud kaubad ja teenused, intressikulud

Emaettevõte	1 542 758	1 566 985
Emaettevõttega samasse konsolideerimisgruppi kuuluvad ettevõtted	1 811 421	1 507 219
Eraisikust omanikega seotud ettevõtted	1 516 621	1 537 201
	4 870 800	4 611 405

Kõik tehingud seotud osapooltega on teostatud turuhindades ja -tingimustel.

2019. aastal arvestati juhtivtöötajatele tasusid koos sotsiaalmaksudega 1 618 624 eurot, mis sisaldas ka juhatuse liikmetele makstud lahkumishüvitiisi. 2018. aasta tasud koos sotsiaalmaksudega moodustasid kokku 1 209 209 eurot.

28. Tingimuslikud kohustused

Seisuga 31.12.2019 oli Kontserni jaotamata kasum 20 256 236 eurot (2018: 17 040 655 eurot).

	31.12.2019	31.12.2018
Aruandeperioodi alguses	17 040 655	14 272 674
Kohustuslik reservkapital	-14 634	0
Aruande perioodi kasum (-kahjum)	3 230 215	2 767 981
Aruandeperioodi lõpus	20 256 236	17 040 655
Maksimaalne võimalik ettevõtte tulumaksu kohustus	4 051 247	3 408 131
Maksimaalne võimalik dividendi väljamakse	16 204 989	13 632 524

Maksimaalse võimaliku tulumaksukohustuse arvestamisel on lähtutud eeldusest, et jaotatavate netodividendide ja dividendide tulumaksu kulu summa ei või ületada jaotuskõlblikku kasumit seisuga 31.12.2019.

29. Bilansipäeva järgsed sündmused

Koroonaviirus (COVID-19)

2019. aasta detsembris jõudsid Hiinast Maailma Tervishoiuorganisatsiooni (WHO) esimesed teated uuest koroonaviirusest (COVID-19), mis on praeguseks levinud üle kogu maailma, põhjustades probleeme ühiskonna toimimisele, majanduskeskkonnale ja ettevõtetele. 11. märtsil 2020. aastal nimetas WHO koroonaviiruse puhangu pandeemiaks ning paljudes riikides, sh Eestis on välja kuulutatud eriolukord.

Kontsern käsitleb haiguspuhangut mittekorrigeeriva aruandekuupäeva järgse sündmusena. Kuna olukord on ebaselge ja kiiresti muutuv, siis ei pea Kontsern võimalikuks anda hinnanguid koroonaviiruse võimaliku mõju kohta Kontserni tulevastele majandustulemustele. Olukorrast tingitud võimalik mõju kajastatakse Kontserni aruandluses järgnevatel perioodidel.

Seni ei ole koroonaviirusest tingituna töö tootmisüksustes seiskunud ja Kontsern omalt poolt on teinud kõik, et tagada nii enda kui ka koostööpartnerite turvaline töökorraldus. Kontserni juhtkond jätkab viiruse potentsiaalse mõju jälgimist ja rakendab vajalikke meetmeid, et leevendada mistahes mõjusid.

Uueks kasvanud

FARMI JOGURTID NÜÜD UUE VÄRSKE VÄLIMUSEGA

30. Emaettevõtte konsolideerimata põhjaruanded

Emaettevõtte konsolideerimata põhjaruanded on koostatud kooskõlas Eesti raamatupidamise seadusega ning need ei ole emaettevõtte eraldiseisvad finantsaruanded IAS 27 "Konsolideerimata finantsaruanded" mõistes.

Konsolideerimata finantsseisundi aruanne

	31.12.2019	31.12.2018
VARAD		
Pikaajalised varad		
Materiaalne põhivara	6 952 905	7 760 393
Kinnisvarainvesteeringud	314 000	95 000
Immateriaalne põhivara	3 851 719	3 996 637
Pikaajalised finantsinvesteeringud	12 008 286	12 008 286
Pikaajalised nõuded	35 985 903	39 562 440
Pikaajalised varad kokku	59 112 812	63 422 756
Käibevara		
Varud	1 840 017	1 930 615
Nõuded ja ettemaksed	4 270 918	1 620 558
Raha ja raha ekvivalendid	141 207	143 080
Käibevara kokku	6 252 142	3 694 253
VARAD KOKKU	65 364 954	67 117 009
OMAKAPITAL JA KOHUSTUSED		
Omakapital		
Aktsiakapital	2 095 664	2 095 664
Ülekurss	1 735 286	1 735 286
Kohustuslik reservkapital	209 566	194 931
Muud reservid	63 912	63 912
Jaotamata kasum / -kahjum	14 355 389	14 232 311
Omakapital kokku	18 459 816	18 322 104
Pikaajalised kohustused		
Võlad ja ettemaksed	336 862	1 446 545
Laenukohustused	31 503 799	34 944 473
Sihtfinantseerimine	28 746	39 526
Pikaajalised kohustused kokku	31 869 407	36 430 544
Lühiajalised kohustused		
Võlad ja ettemaksed	10 367 027	7 275 273
Laenukohustused	4 668 703	5 089 088
Lühiajalised kohustused kokku	15 035 731	12 364 361
Kohustused kokku	46 905 138	48 794 905
OMAKAPITAL JA KOHUSTUSED KOKKU	65 364 954	67 117 009

Konsolideerimata koondkasumiaruanne

	2019	2018
Tulu kliendilepingutest	50 408 931	49 749 245
Müüdud toodangu kulu	-40 818 942	-39 933 823
Brutokasum	9 589 989	9 815 422
Turustuskulud	-5 580 057	-5 558 549
Üldhalduskulud	-1 630 414	-1 581 176
Muud äritulud	304 259	102 564
Muud ärikulud	-173 880	-6 810
Ärikasum (-kahjum)	2 509 897	2 771 451
Finantstulud	302 939	2 205
Finantskulud	-2 675 124	-1 544 760
Kasum (-kahjum) enne maksustamist	137 712	1 228 896
ARUANDEAASTA PUHASKASUM	137 712	1 228 896
ARUANDEAASTA KOONDKASUM	137 712	1 228 896

Konsolideerimata omakapitali muutuste aruanne

	<u>Aktsiakapital</u>	<u>Ülekurss</u>	<u>Kohustuslik reservkapital</u>	<u>Muud reservid</u>	<u>Jaotamata kasum</u>	<u>Kokku</u>
Seisuga 31. detsember 2017	2 095 664	1 735 286	194 931	63 912	13 003 415	17 093 208
Aruandeaasta puhaskasum	0	0	0	0	1 228 896	1 228 896
Aruandeaasta koondkasum kokku	0	0	0	0	1 228 896	1 228 896
Seisuga 31. detsember 2018	2 095 664	1 735 286	194 931	63 912	14 232 311	18 322 104
Kohustusliku reservkapitali suurendamine	0	0	14 634	0	-14 634	0
Aruandeaasta puhaskasum	0	0	0	0	137 712	137 712
Aruandeaasta koondkasum kokku	0	0	0	0	137 712	137 712
Seisuga 31. detsember 2019	2 095 664	1 735 286	209 565	63 912	14 355 389	18 459 816
Tütarettevõtete bilansiline väärtus konsolideerimata bilansis						-12 008 286
Tütarettevõtete väärtus arvestatuna kapitaliosaluse meetodil						17 909 132
Korrigeeritud konsolideerimata omakapital seisuga 31. detsember 2019						24 360 662

Konsolideerimata rahavoogude aruanne

	2019	2018
Rahavoog äritegevusest		
Puhaskasum	137 712	1 228 896
<i>Korrigeerimised:</i>		
Materiaalse põhivara kulum ja väärtuse langus	1 359 629	1 368 699
Immateriaalse vara amortisatsioon ja väärtuse langus	144 919	62 600
Kinnisvarainvesteeringu väärtuse muutus	-219 000	0
Kasum/-kahjum põhivara müügist ja mahakandmisest	141 212	-14 225
Finantskulud	2 675 124	1 544 760
Finantstulud	-302 939	-2 205
Muud mitterahalised korrigeerimised	-6 887	-10 780
Rahavoog äritegevusest enne käibekapitali muutusi	3 929 770	4 177 745
Nõuete ja ettemaksude muutus	-103 717	-381 632
Varude muutus	90 598	203 218
Võlgade ja ettemaksude muutus	-772 011	405 896
Rahavoog äritegevusest kokku	3 144 640	4 405 227
Rahavoog investeerimistegevusest		
Materiaalse ja immateriaalse põhivara ost	-345 277	-427 627
Materiaalse ja immateriaalse põhivara müük (müügihinnas)	71 167	21 884
Kapitalirendi nõuete laekumised	250	14 061
Saadud intressid	2 907	2 015
Rahavoog investeerimistegevusest kokku	-270 953	-389 667
Rahavoog finantseerimistegevusest		
Saadud laenud	200 000	105 000
Laenude tagasimaksed	-3 913 795	-2 240 123
Faktooringkohustuse muutus	0	-932 300
Kontsernikonto arvelduskrediidi saldo muutus	2 702 110	0
Kapitalirendi põhiosa tagasimaksed	-523 201	-460 896
Makstud intressid	-1 334 319	-1 502 934
Muud rahavood finantseerimistegevusest	-6 355	0
Rahavoog finantseerimistegevusest kokku	-2 875 560	-5 031 253
RAHAVOOD KOKKU	-1 873	-1 015 693
Raha ja raha ekvivalendid perioodi alguses	143 080	1 158 773
Raha ja raha ekvivalendid perioodi lõpus	141 207	143 080

KASUMI JAOTAMISE ETTEPANEK

AS Farmi Piimatööstus juhatus teeb ettepaneku kanda 2019. majandusaasta kasum summas 3 230 215 eurot eelmiste perioodide jaotamata kasumi hulka:

Eelmiste perioodide jaotamata kasum	17 026 020
2019 majandusaasta kasum	<u>3 230 215</u>
Kumulatiivne kasum	<u>20 256 235</u>
 Jaotamata kasum seisuga 31.12.2019	 <u>20 256 235</u>

08. mai 2020

„AITÄH KÕIGILE,
KES OSTAVAD
FARMI PIIMA”

Indrek Klammer
Aasta Põllumees 2019,
Farmi piimatarnija

Aruande digitaalallkirjad

Aruande lõpetamise kuupäev on: 08.05.2020

Aktsiaselts Farmi Piimatööstus (registrikood: 10928619) 01.01.2019 - 31.12.2019 majandusaasta aruande andmete õigsust on elektrooniliselt kinnitanud:

Allkirjastaja nimi	Allkirjastaja roll	Allkirja andmise aeg
ÜLO KIVINE	Juhatuse liige	08.05.2020
MAIRI PAISTE	Juhatuse liige	08.05.2020

SÕLTUMATU VANDEAUDIITORI ARUANNE

Aktsiaselts Farmi Piimatööstus aktsionäridele

Arvamus

Oleme auditeerinud Aktsiaselts Farmi Piimatööstus ja tema tütaretevõtjate (grupp) konsolideeritud raamatupidamise aastaaruannet, mis sisaldab konsolideeritud finantsseisundi aruannet seisuga 31.12.2019 ning konsolideeritud koondkasumiaruannet, konsolideeritud rahavoogude aruannet ja konsolideeritud omakapitali muutuste aruannet eeltoodud kuupäeval lõppenud aasta kohta ja konsolideeritud raamatupidamise aastaaruande lisasid, sealhulgas märkimisväärsete arvestuspõhimõtete kokkuvõtet.

Meie arvates kajastab kaasnev konsolideeritud raamatupidamise aastaaruanne kõigis olulistes osades õiglaselt grupi konsolideeritud finantsseisundit seisuga 31.12.2019 ning sellel kuupäeval lõppenud aasta konsolideeritud finantstulemust ja konsolideeritud rahavoogusid kooskõlas rahvusvaheliste finantsaruandluse standarditega, nagu need on vastu võetud Euroopa Liidu poolt.

Arvamuse alus

Viisime auditi läbi kooskõlas rahvusvaheliste auditeerimise standarditega (Eesti). Meie kohustusi vastavalt nendele standarditele kirjeldatakse täiendavalt meie aruande osas „Vandeauditori kohustused seoses konsolideeritud raamatupidamise aastaaruande auditiga“. Me oleme grupist sõltumatu kooskõlas kutseliste arvestusekspertide eetikakoodeksi (Eesti) (eetikakoodeks (EE)), ja oleme täitnud oma muud eetikaalased kohustused vastavalt eetikakoodeksi (EE) nõuetele. Me usume, et auditi tõendusmaterjal, mille oleme hankinud, on piisav ja asjakohane aluse andmiseks meie arvamusele.

Muu asjaolu

Aktsiaseltsi Farmi Piimatööstus grupi 31. detsembril 2018 lõppenud aasta konsolideeritud raamatupidamise aastaaruannet auditeeris teine audiitor, kes esitas selle aruande kohta 6. mail 2019 märkusega arvamuse seoses grupi kohustistega seotud intresside ja viiviste arvestuse ning kohustiste esitusviisi põhimõtete eelmise aruandeperioodi konsolideeritud raamatupidamise aastaaruandes.

Muu informatsioon

Juhtkond vastutab muu informatsiooni eest. Muu informatsioon hõlmab tegevusaruannet, kuid ei hõlma konsolideeritud raamatupidamise aastaaruannet ega meie asjaomast vandeauditori aruannet.

Meie arvamus konsolideeritud raamatupidamise aastaaruande kohta ei hõlma muud informatsiooni ja me ei tee selle kohta mingis vormis kindlustandvat järeldust.

Seoses meie konsolideeritud raamatupidamise aastaaruande auditiga on meie kohustus lugeda muud informatsiooni ja kaaluda seda tehes, kas muu informatsioon oluliselt lahkneb konsolideeritud raamatupidamise aastaaruandest või meie poolt auditi käigus saadud teadmistest või tundub muul viisil olevat oluliselt väärkajastatud.

Kui me teeme tehtud töö põhjal järelduse, et muu informatsioon on oluliselt väärkajastatud, oleme kohustatud sellest faktist aru andma. Meil ei ole sellega seoses millegi kohta aru anda.

Juhtkonna ja nende, kelle ülesandeks on valitsemine, kohustused seoses konsolideeritud raamatupidamise aastaaruandega

Juhtkond vastutab konsolideeritud raamatupidamise aastaaruande koostamise ja õiglase esitamise eest kooskõlas rahvusvaheliste finantsaruandluse standarditega, nagu need on vastu võetud Euroopa Liidu poolt ja sellise sisekontrolli eest, nagu juhtkond peab vajalikuks, et võimaldada kas pettusest või veast tulenevate oluliste väärkajastamisteta konsolideeritud raamatupidamise aastaaruande koostamist.

Konsolideeritud raamatupidamise aastaaruande koostamisel on juhtkond kohustatud hindama grupi suutlikkust jätkata jätkuvalt tegutsevana, esitama infot, kui see on asjakohane, tegevuse jätkuvusega seotud asjaolude kohta ja kasutama tegevuse jätkuvuse arvestuse alusprintsipi, välja arvatud juhul, kui juhtkond kavatseb kas grupi liikvideerida või tegevuse lõpetada või tal puudub sellele realistlik alternatiiv.

Need, kelle ülesandeks on valitsemine, vastutavad grupi raamatupidamise aruandlusprotsessi üle järelevalve teostamise eest.

Vandeauditori kohustused seoses konsolideeritud raamatupidamise aastaaruande auditiga

Meie eesmärk on saada põhjendatud kindlus selle kohta, kas konsolideeritud raamatupidamise aastaaruanne tervikuna on kas pettusest või veast tulenevate oluliste väärkajastamisteta, ja anda välja vandeauditori aruanne, mis sisaldab meie arvamus. Põhjendatud kindlus on kõrgetasemeline kindlus, kuid see ei taga, et olulise väärkajastamise eksisteerimisel see kooskõlas rahvusvaheliste auditeerimise standarditega (Eesti) läbiviidud auditi käigus alati avastatakse. Väärkajastamised võivad tuleneda pettusest või veast ja neid peetakse oluliseks siis, kui võib põhjendatult eeldada, et need võivad üksikult või koos mõjutada majanduslikke otsuseid, mida kasutajad konsolideeritud raamatupidamise aastaaruande alusel teevad.

Kasutame auditeerides vastavalt rahvusvaheliste auditeerimise standarditele (Eesti) kutsealast otsustust ja säilitame kutsealase skeptitsismi kogu auditi käigus. Me teeme ka järgmist:

- teeme kindlaks ja hindame konsolideeritud raamatupidamise aastaaruande kas pettusest või veast tuleneva olulise väärkajastamise riskid, kavandame ja teostame auditiprotseduuri vastuseks nendele riskidele ning hangime piisava ja asjakohase auditi tõendusmaterjali, mis on aluseks meie arvamusele. Pettusest tuleneva olulise väärkajastamise mitteavastamise risk on suurem kui veast tuleneva väärkajastamise puhul, sest pettus võib tähendada salakokkulepet, võltsimist, info esitamata jätmist, väaresitiste tegemist või sisekontrolli eiramist;
- omandame arusaamise auditi puhul asjassepuutuvast sisekontrollist, et kavandada nendes tingimustes asjakohaseid auditiprotseduure, kuid mitte arvamuse avaldamiseks grupi sisekontrolli tulemuslikkuse kohta;
- hindame kasutatud arvestuspõhimõtete asjakohasust ning juhtkonna arvestushinnangute ja nendega seoses avalikustatud info põhjendatust;
- teeme järelduse juhtkonna poolt tegevuse jätkuvuse arvestuse alusprintsipi kasutamise asjakohasuse kohta ja saadud auditi tõendusmaterjali põhjal selle kohta, kas esineb olulist ebakindlust sündmuste või tingimuste suhtes, mis võivad tekitada märkimisväärselt kahtlust grupi suutlikkuses jätkata jätkuvalt tegutsevana. Kui me teeme järelduse, et eksisteerib oluline ebakindlus, oleme kohustatud juhtima vandeauditori aruandes tähelepanu konsolideeritud raamatupidamise aastaaruandes selle kohta avalikustatud infole või kui avalikustatud info on ebapiisav, siis modifitseerima oma arvamus. Meie järeldused põhinevad vandeauditori aruande kuupäevani saadud auditi tõendusmaterjalil. Tulevased sündmused või tingimused võivad siiski kahjustada grupi suutlikkust jätkata jätkuvalt tegutsevana;
- hindame konsolideeritud raamatupidamise aastaaruande üldist esitusviisi, struktuuri ja sisu, sealhulgas avalikustatud informatsiooni, ning seda, kas konsolideeritud raamatupidamise aastaaruanne esitab aluseks olevaid tehinguid ja sündmusi viisil, millega saavutatakse õiglane esitusviis.
- hangime grupi majandusüksuste või äritegevuste finantsteabe kohta piisava asjakohase tõendusmaterjali, et avaldada arvamus grupi konsolideeritud finantsaruannete kohta. Me vastutame grupiauditi juhtimise, järelevalve ja läbiviimise eest. Me oleme ainuvastutavad oma auditiarvamuse eest.

Me vahetame nendega, kelle ülesandeks on valitsemine, infot muu hulgas auditi planeeritud ulatuse ja ajastuse ning märkimisväärsete auditi tähelepanekute kohta, sealhulgas mis tahes sisekontrolli märkimisväärsuste puuduste kohta, mille oleme tuvastanud auditi käigus.

/digitaalselt allkirjastatud/

Andris Jegers
Vandeauditori number 171

Liina Randmann
Vandeauditori number 661

KPMG Baltics OÜ
Audiitorettevõtja tegevusloa number 17
Narva mnt 5, Tallinn 10117

08.05.2020

Audiitorite digitaalallkirjad

Aktsiaselts Farmi Piimatööstus (registrikood: 10928619) 01.01.2019 - 31.12.2019 majandusaasta aruandele lisatud audiitori aruande on digitaalselt allkirjastanud:

Allkirjastaja nimi	Allkirjastaja roll	Allkirja andmise aeg
ANDRIS JEGERS	Vandeaudiitor	08.05.2020
LIINA RANDMANN	Vandeaudiitor	08.05.2020

Müügitulu jaotus tegevusalade lõikes

Tegevusala	EMTAK kood	Müügitulu (EUR)	Müügitulu %	Põhitegevusala
Piima töötlemine, piimatoodete ja juustu tootmine	1051	109435709	97.71%	Jah

Sidevahendid

Liik	Sisu
Telefon	+372 3321404
E-posti aadress	piim@farmi.ee
Veebilehe aadress	www.farmi.ee